

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie

Důchodové pojištění

Diplomová práce

Autor: Lucie Lumpová
Studijní obor: Informační management

Vedoucí práce: Ing. Vojtěch Jindra

Prohlášení

Prohlašuje, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením Ing. Vojtěcha Jindry a v seznamu jsem uvedla všechny použité zdroje.

V Hradci Králové dne

.....

Lucie Lumpová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla velmi poděkovat svému vedoucímu diplomové práce – Ing. Vojtěchovi Jindrovi za ochotné přijetí, odbornou konzultaci, poskytnutí cenných rad a za připomínky během sepsání mé diplomové práce.

Děkuji všem respondentům, kteří byli ochotni odpovědět na mé otázky pro zpracování výzkumné části mé diplomové práce. Můj velký dík patří také rodině a přátelům za morální podporu, ohleduplnost a trpělivost při sepsání této diplomové práce.

Anotace

Téma: Důchodové pojištění

Diplomová práce na téma Důchodové pojištění se zabývá shrnutím penzijního systému v České republice. Cílem práce je charakteristika penzijního systému a pilířů, na kterých je postaven penzijní systém v České republice. Dalším cílem je charakteristika možností alternativního zajištění na důchodový věk. Dílčím cílem práce je zjistit, jak lidé smýšlejí o tvorbě rezervy na důchodový věk, jakou částku si měsíčně odkládají a případně, jaký program na finančním trhu využívají k tvorbě rezervy. K zjištění dílčího cíle bude uskutečněno dotazníkové šetření, které bude rozebráno a vyhodnoceno. Součástí práce jsou modelové příklady, které zobrazují, jak mohou lidé zhodnotit své finanční prostředky.

Klíčová slova: Důchod, systém, zajištění, penze

Annotation

Title: Pension insurance

The Diploma Thesis on Pension Insurance deals with a summary of the pension system in the Czech Republic. The main objective of the thesis is the characteristics of the pension system and its pillars on which the pension system is built in the Czech Republic. Another focus is to analyze alternatives security of saving up for-retirement age. The partial objective of the thesis is to find out how people think about creating a retirement age reserve, what amount they save up monthly and possibly what program they use on the financial market to build up their pension fund. A questionnaire survey will be carried out to determine the sub-objective, which will be analyzed and evaluated. In the end of the thesis part there are model examples that show how people can evaluate their finances.

Key words: Retirement, system, retirement, pension

OBSAH

1	ÚVOD.....	1
2	CÍLE A METODIKA PRÁCE	2
3	TEORETICKÁ ČÁST	3
3.1	CHARAKTERISTIKA PENZIJNÍHO SYSTÉMU ČR	3
3.1.1	SUBJEKTY PENZIJNÍHO SYSTÉMU	3
3.1.2	ROZDĚLENÍ PENZIJNÍHO SYSTÉMU	4
3.2	PILÍŘE PENZIJNÍHO SYSTÉMU V ČR.....	6
3.2.1	PRVNÍ PILÍŘ – POVINNÉ DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	6
3.2.2	DRUHÝ PILÍŘ – DŮCHODOVÉ SPOŘENÍ	19
3.2.3	TŘETÍ PILÍŘ	20
3.3	ASPEKTY OVLIVŇUJÍCÍ PENZI	33
3.3.1	DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	33
3.3.2	PŘÍJMY, ÚSPORY A SPOTŘEBA DOMÁCNOSTÍ	36
3.4	NÁVRH NA DŮCHODOVOU REFORMU	42
3.5	ALTERNATIVNÍ FORMA ZAJIŠTĚNÍ NA DŮCHODOVÝ VĚK....	44
3.5.1	ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ.....	44
3.5.2	STAVEBNÍ SPOŘENÍ	45
3.5.3	INVESTIČNÍ MOŽNOSTI	47
4	PRAKTICKÁ ČÁST	53
4.1	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ, CÍLE.....	53
4.1.1	CHARAKTERISTIKA DOTAZNÍKU	53
4.1.2	GOOGLE FORMS	54
4.2	ROZBOR VÝSLEDKŮ DOTAZOVÁNÍ.....	55
4.3	HYPOTÉZY	65
4.4	SHRNUTÍ A ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	71
4.5	MODELOVÉ PŘÍKLADY – ZAJIŠTĚNÍ NA DŮCHODOVÝ VĚK..	73

ZÁVĚR.....	78
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	80
SEZNAM TABULEK.....	85
SEZNAM GRAFŮ.....	86
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	87
SEZNAM PŘÍLOH.....	88

1 ÚVOD

Slovo důchod je z ekonomického hlediska příjem (mzda, plat), výnos (úrok) nebo výdělek (zisk). V sociálním zabezpečení vystupuje důchod jako dávka, kterou jedinec získává po splnění podmínek, v určité životní situaci. V souvislosti s tvorbou rezervy na důchodový věk můžeme slyšet názor, že není potřeba si na důchod spořit, protože se o nás stát postará. Starobní důchod je však dávka, kterou nám stát poskytuje, jako odměnu za odpracované roky, ale neznamená to, že si budeme žít v blahobytu. To, jakou budeme mít životní úroveň v důchodovém věku záleží na nás samotných. Záleží na tom, jak si v ekonomicky aktivním věku, rozdělíme poměr mezi spotřebou a úsporami. Důchod je v praxi velmi diskutované téma, proto jsem si vybrala Důchodové pojištění jako téma své diplomové práce.

V diplomové práci si charakterizujeme penzijní systém v České republice. Velmi často se hovoří o jeho trvalé neudržitelnosti, proto by lidé měli vědět, z jakého důvodu by tomu tak mělo být. Náš důchodový systém negativně ovlivňuje demografický vývoj, klesá porodnost a mění se poměr ekonomicky aktivních jedinců oproti ekonomicky neaktivním jedincům. Z toho důvodu se diskutuje o nové důchodové reformě. V práci si uvedeme, jaké body by měla nová reforma obsahovat. Po seznámením s důchodovým systémem si uvedeme alternativní možnosti zajištění na důchodový věk a modelové příklady. Praktická část práce nám ukáže postoje obyvatel naší země k tvorbě rezervy na důchodový věk.

2 CÍLE A METODIKA PRÁCE

Diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních částí, které se různě prolínají.

První část se zabývá teoretickými poznatky, týkající se penzijního systému, v České republice, jeho charakteristikou a rozdělením. Dále se podíváme na pilíře penzijního systému a projdeme si možnosti alternativního zajištění na důchodový věk. V teoretické části máme i praktické poznatky a data, abychom si situaci dokázali dobře představit v reálném světě.

Druhá část se skládá z praktických poznatků. Pro potřeby diplomové práce byl sestaven dotazník s názvem „Jak se připravuje populace v ČR na důchodový věk?“. Dotazník má za úkol zjistit, jak lidé smýšlejí o tvorbě rezervy na důchodový věk a jakou finanční částku si měsíčně odkládají. Dále si rozebereme výsledky dotazování a zodpovíme si předem stanovené hypotézy. Podle výsledků dotazování si sestavíme modelové příklady, které zobrazují, jaký produkt mohou lidé využít pro zajištění na důchodový věk. Při tvorbě modelových příkladů jsem využila online kalkulače na webových stránkách penzijní společnosti, stavební spořitelny a dalších.

Hlavním cíle práce je stručně charakterizovat, na jakém principu funguje penzijní systém v České republice a jaké jsou další možnosti zajištění na důchodový věk.

Pro diplomovou práci byly stanoveny další dílčí cíle formou výzkumných otázek:

- Jak lidé vnímají zabezpečení na stáří?
- Kolik korun měsíčně si lidé nejčastěji odkládají?
- Jaký program lidé využívají pro zajištění na důchodový věk?

Dotazování probíhalo on-line prostřednictvím sociálních sítí. Cílem dotazníkového šetření, jakožto analytické metody, bylo potvrzení následujících hypotéz:

Hypotéza 1: Více jak 50 % respondentů si tvoří rezervu na důchodový věk.

Hypotéza 2: Více jak 50 % respondentů si měsíčně odkládá částku vyšší než 500 Kč.

Hypotéza 3: Více jak 70 % lidí si myslí, že současný průměrný starobní důchod je nižší nebo rovný 11 tis. korun měsíčně

Hypotéza 4: Více jak 60 % respondentů by chtělo v důchodovém věku disponovat s částkou vyšší jak 20 tis. korun.

3 TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části si charakterizujeme penzijní systém v České republice a jednotlivé pilíře, na kterých je postaven náš důchodový systém. Dále si charakterizujeme jednotlivé formy alternativního zajištění na důchodový věk.

3.1 CHARAKTERISTIKA PENZIJNÍHO SYSTÉMU ČR

Penzijní systém v ČR je složen z I. a III. pilíře. Prvním pilířem je povinné základní důchodové pojištění a třetím pilířem je doplňkové penzijní spoření, dříve penzijní připojištění. V minulosti fungoval ještě II. pilíř, ten byl po krátké době zrušen. Jednotlivé pilíře si rozebereme v další kapitole. Důchodový systém v České Republice patří mezi nejbezpečnější důchodové systémy na světě.

3.1.1 SUBJEKTY PENZIJNÍHO SYSTÉMU

PAN NOVÁK

Jako osobu, která je občanem České republiky a zde i pracuje, si označíme pana Nováka. Pan Novák každý měsíc odvádí 6,5 % ze své hrubé mzdy do I. pilíře penzijního systému a pokud se sám rozhodne spořit, odkládá libovolnou částku do III. pilíře (min. 100 Kč). Dalším jeho odvodem jsou daně, kterým pan Novák přispívá do státního rozpočtu.

STÁT

Stát podporuje III. pilíř prostřednictvím státní dotace a daňového zvýhodnění. V I. pilíři do-
rovnává případný schodek.

ZAMĚSTNAVATEL

Zaměstnavatel vyplácí zaměstnanci mzdu. Dále také odvádí každý měsíc 25 % z hrubé mzdy zaměstnance do I. pilíře. Zaměstnavateli je umožněno přispívat svým zaměstnancům na III. pilíř, což je v dnešní době velmi lákavý benefit, který zaměstnavatelé nabízejí.

DŮCHODCE

V důchodovém věku důchodce čerpá pravidelně finanční prostředky z I. pilíře. Pokud měl uzavřené penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření, bude čerpat finanční prostředky i z III. pilíře.

3.1.2 ROZDĚLENÍ PENZIJNÍHO SYSTÉMU

Následující odstavce nám přiblíží rozdělení penzijního systému podle jejich provozovatelů a podle způsobu financování.

Penzijní systém dělíme dle následujících způsobů: [3]

- a) podle jejich provozovatelů:
 - Veřejný sektor
 - Soukromý sektor
- b) podle způsobu financování
 - Pay-As-You-Go (PAYG)
 - Plně fondový systém

3.1.2.1 PENZIJNÍ SYSTÉM PODLE PROVOZOVATELŮ

Ve světě je provozování penzijního systému rozděleno mezi veřejný a soukromý sektor. Poměr mezi veřejným a soukromým sektorem je v mezinárodním měřítku zcela odlišný. Tento poměr se liší v závislosti na situaci konkrétní země, tradicích a historii penzijního systému.

a) VEŘEJNÝ SEKTOR

Jako veřejný sektor vystupuje nejčastěji stát. V tomto případě je vláda zodpovědná za výběr příspěvků a výplatu důchodů.

Státní penze má dva druhy

- a) Tzv. paušální (flat-rate)
- b) Penze spjaté s výdělkem (earnings-related)

Paušální důchod znamená, že všichni důchodci mají nárok na stejnou výši důchodu, bez ohledu na jejich výdělek v době, kdy byli ekonomicky aktivními jedinci. Penze spjaté s výdělkem představují koncepcí důchodu, který závisí na výši příjmů, která zohledňuje příjmy jedince v době, kdy byl ekonomicky aktivní.

b) SOUKROMÝ SEKTOR

Mezi soukromý sektor, který je zodpovědný za výplatu dávek, nejčastěji patří zaměstnavatel. Zaměstnavatel může sestavovat penzijní plány. Další možností je přenechat

zodpovědnost samotným občanům prostřednictvím vytvoření individuálních penzijních účtů, které spravuje penzijní společnost. Občané si během svého ekonomicky aktivního života spoří na stáří prostřednictvím těchto fondů.

3.1.2.2 PENZIJNÍ SYSTÉM PODLE DRUHU FINANCOVÁNÍ

V této kapitole si charakterizujeme pět základních způsobů financování penzijního systému podle Vladimíra Bezděka. [3]

c) PAY-AS-YOU-GO (PAYG)

PAYG je metoda průběžného financování důchodového systému. Tento způsob financování je založen na mezigenerační solidaritě a redistribuci. Ekonomicky aktivní lidé platí příspěvky na sociální zabezpečení, ze kterých se vyplácejí důchody pro současné důchodce. V době, kdy se do důchodu dostane dnes ekonomicky aktivní jedinec, bude jeho důchod hrazen z odvodů na sociální zabezpečení dnešních dětí.

D) PAYG S NÁRAZNÍKOVÝM FONDEM

Finanční přebytky ze systému PAYG jsou investovány na kapitálovém trhu a přinášejí do systému dodatečný úrokový výnos.

E) PLNĚ FONDOVÝ SYSTÉM

Tento systém není založen na mezigenerační solidaritě. Výše penze závisí na příspěvcích jedince, které si naspořil v době, kdy byl ekonomicky aktivním, a na dlouhodobé míře výnosu z aktiv penzijního fondu. V tomto systému tedy není riziko dlouhověkosti, avšak riziko nezodpovědnosti. Každý se na penzi musí připravit podle svého uvážení a podle svých finančních možností.

F) ČÁSTEČNĚ FONDOVÝ SYSTÉM

Systém se skládá ze systému PAYG a plně fondového systému. V praxi si tento systém můžeme představit jako dva povinné pilíře, jeden s PAYG financováním a druhý je založen na fondovém přístupu.

G) NOTIONAL FUNDING

V tomto systému má každý jedinec svůj individuální účet, ale zůstává systém s PAYG financováním. Příspěvky účastníka se zhodnocují v čase a zhodnocení je závislé na tzv. hypotetické míře výnosnosti systému (impute rate of return). [3]

3.2 PILÍŘE PENZIJNÍHO SYSTÉMU V ČR

Zajištění občana v sociálních událostech, jako je např. odchod do důchodu, je v mnoha zemích realizován prostřednictvím pilířů penzijního systému. Systém penzijního systému v České republice se skládá z I. a III. pilíře. II. pilíř byl ukončen v roce 2016. V následujících kapitolách si charakterizujeme jednotlivé pilíře.

3.2.1 PRVNÍ PILÍŘ – POVINNÉ DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Průběžný systém důchodového pojištění stále představuje rozhodující část příjmu v penzi. Tento typ systému je založen na mezigenerační solidaritě. Starobní důchod je financován z odvodů na sociální pojištění ekonomicky aktivních jedinců. Financování průběžným systémem důchodového pojištění však není dostačující a průběžný I. pilíř důchodového systému se tak dostává do deficitu. Rizikem průběžného systému je demografické riziko, které je spojeno se stárnutím populace.

3.2.1.1. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Důchodové a nemocenské pojištění je založeno na pojistném principu, tj. na pravidelném placení příspěvku – pojistného. Peníze, které ČSSZ vybere na pojistném, jsou příjmem státního rozpočtu. Podmínky financování průběžného sociálního pojištění jsou uvedeny v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní sociální politiku zaměstnanosti.

POJISTNÉ

Pojistné na sociální zabezpečení upravuje Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné i případné penále, přírážka k pojistnému na sociální zabezpečení a pokuty jsou příjmem státního rozpočtu. Pojistné na důchodové pojištění se uvádí na samostatném účtu státního rozpočtu. [51]

Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na: [10]

- Nemocenské pojištění
- Důchodové pojištění
- Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

SAZBA POJISTNÉHO

Sazba pojistného se uvádí v % a odvádí se z hrubé mzdy. Vystupují zde tři subjekty, které odvádí pojistné – zaměstnavatel, zaměstnanec a OSVČ¹.

Tabulka 1: Sazba pojistného

	Důchodové pojištění	Nemocenské pojištění	Státní politika zaměstnanosti	celkem
Zaměstnavatel	2,3 %	21,5 %	1,2 %	25 %
Zaměstnanec	6,5 %			6,5 %
OSVČ	28 %		1,2 %	29,2 %

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSSZ

„U OSVČ, které jsou dobrovolně účastny nemocenského pojištění, 2,3 % z vyměřovacího základu, který nemůže být nižší než dvojnásobek rozhodného příjmu zakládající účast zaměstnanců na nemocenském pojištění, v roce 2016 tedy z částky minimálně 5 000 Kč, a který nemůže být vyšší než určený vyměřovací základ připadající v průměru na jeden měsíc výkonu činnosti na naposledy podaném přehledu o příjmech a výdajích, přičemž k přehledu staršímu tří let se nepřihlíží. Pokud nelze určit maximální vyměřovací základ dle předchozí věty, nebo zahájila-li v kalendářním roce OSVČ činnost a nevykonávala ji alespoň po dobu čtyř měsíců, činí maximální měsíční vyměřovací základ pro nemocenské pojištění v následujícím kalendářním roce a dále až do podání přehledu za tento následující rok, 1/2 průměrné mzdy (v roce 2016 částku 13 503 Kč).“ dle ČSSZ. [10]

¹ OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Důchodové pojištění tvoří právní vztahy a povinnosti jejich účastníků [4]. Důchodový systém České Republiky je založen na povinném důchodovém pojištění podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a na doplňkovém penzijním spoření podle zákona č. 427/2011 Sb., které nahradilo penzijní připojištění se státním příspěvkem podle zákona č. 42/1994 Sb.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1996, od této doby byly přijaty různé legislativní změny, aby byla zabezpečena finanční udržitelnost systému a zachována adekvátní úroveň poskytovaných dávek.

Podmínkou nároku na starobní důchod, je získání potřebné doby pojištění a dosažení stanoveného věku (tj. důchodového věku, popř. věku od něho odvozeného nebo věku 65 let).

Od 1. 1. 2010 došlo k některým změnám zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen zdp). Nově byl stanoven důchodový věk a potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod a ke změnám došlo i při stanovení výše tohoto důchodu. Ke zvyšování důchodového věku došlo dále s účinností od 30. 9. 2011. Nově byl stanoven důchodový věk pro nárok na starobní důchod od 1. 1. 2018, nejvyšší důchodový věk činí 65 let.

Právní úprava rozlišuje vedle nároku na starobní důchod před dosažením důchodového věku (viz dále) nároky na starobní důchod stanovené podle: [11]

- ust. § 29 odst. 1 zdp (starobní důchod při dosažení důchodového věku)
- ust. § 29 odst. 2 zdp (tzv. „poměrný“ starobní důchod),
- ust. § 29 odst. 3 písm. a) zdp (starobní důchod při získání 30 let pojištění),
- ust. § 29 odst. 3 písm. b) zdp (starobní důchod při získání 15 let pojištění a dosažení věku podle ust. § 29 odst. 2 zdp)
- ust. § 29 odst. 4 zdp (starobní důchod při splnění podmínek nároku na invalidní důchod)

Povinné důchodové pojištění je dávkově definované (DB) a průběžně financované (PAYGO). Každý ekonomicky aktivní jedinec má povinnost, odvádět sociální pojištění, výjimkou jsou pouze tzv. silové rezorty (vojáci, hasiči, policisté, celníci). Díky důchodovému pojištění může stát poskytovat finanční zabezpečení jedinci, který má dlouhodobou nebo trvalou ztrátu pracovní schopnosti, ve stáří nebo při ztrátě živitele rodiny. Starobní důchod,

vyplácený z důchodového pojištění, pobírá více než 99 % jedinců ve věku vyšším, než je hranice pro odchod do důchodu. Jako forma dobrovolných doplňkových systémů jsou často využívány produkty komerčních pojišťoven, nejčastěji životní pojištění. V členských státech Evropské Unie jsou obvykle zastoupené také zaměstnavatelské penzijní systémy. O nároku na důchod, jeho výši a výplatě rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení s výjimkou případů, kdy jsou příslušné k rozhodování orgány sociálního zabezpečení ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti (v případě příslušníků ozbrojených sil a sborů). [12]

DÁVKY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ

Důchodovému pojištění se říká „státní“ nebo „zákonné“ důchodové pojištění a jeho „produktům“ „státní“ nebo „zákonné“ důchody. [1]

Důchody rozlišujeme na:

- starobní
- invalidní (I., II., III. st.)
- pozůstalostní, za které jsou považovány důchody: vdovské, vdovecké a sirotčí

Důchod se skládá ze dvou složek:

- Ze základní výměry (stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků)
- Z procentní výměry

STAROBNÍ DŮCHOD

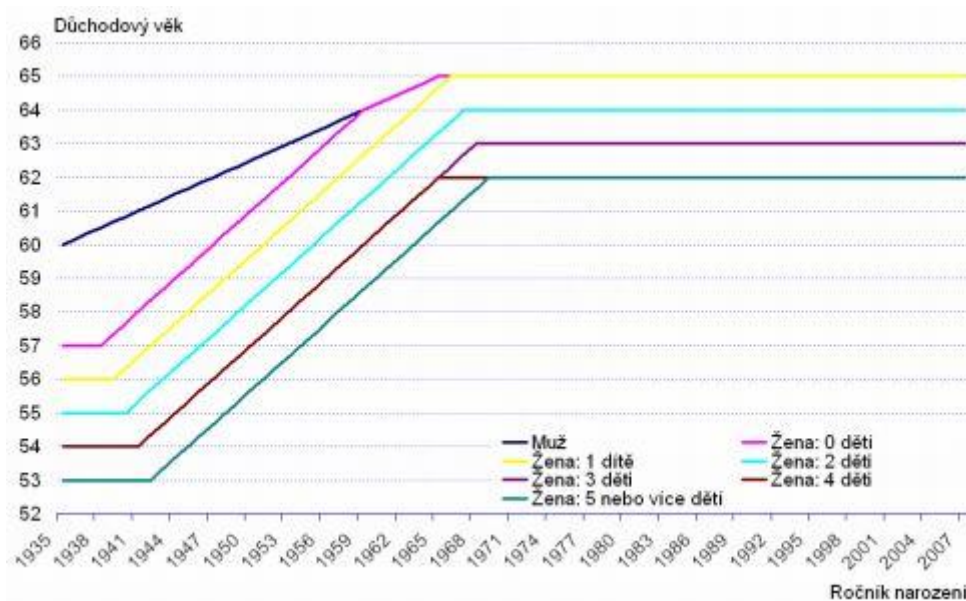
Starobní důchod je jednou z dávek důchodového pojištění a jeho nárok na dosažení je vázán na dosažení důchodového věku a dosažení potřebné doby pojištění. Tato dávka je stanovena proto, aby stát zabezpečil lidi, kteří jsou již ekonomicky neaktivní a vzhledem k jejich věku už nemohou vykonávat své zaměstnání.

DŮCHODOVÝ VĚK

Na obrázku 1 vidíme proces zvyšování důchodového věku. Konkrétně ženy se dvěma dětmi narozené v roce 1941 měly stanovený odchod do důchodu na 55 let. O 20 let později, ženy, narozené v roce 1961, mají odchod do důchodu stanoven o zhruba 7 let později.

U ročníků narozených po roce 1971 je maximální hranice odchodu do důchodu stanovena na 65 let.

Obrázek 1: Proces zvyšování důchodového věku

Zdroj: [39]

DOBA POJIŠTĚNÍ

Potřebná doba pojištění se postupně prodlužuje, a to v závislosti na důchodovém věku pojištěnce, event. věku pojištěnce. Potřebná doba pro nárok na starobní důchod podle ust. § 29 odst. 1 zdp činí:

Tabulka 2: Potřebná doba pojištění

Dosažení důchodového věku	potřebná doba pojištění činí:
před rokem 2010	25 let
v roce 2010	26 let
v roce 2011	27 let
v roce 2012	28 let
v roce 2013	29 let
v roce 2014	30 let

v roce 2015	31 let
v roce 2016	32 let
v roce 2017	33 let
v roce 2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSSZ

U starobního důchodu se do roku 2009 rozlišovaly dva typy: [11]

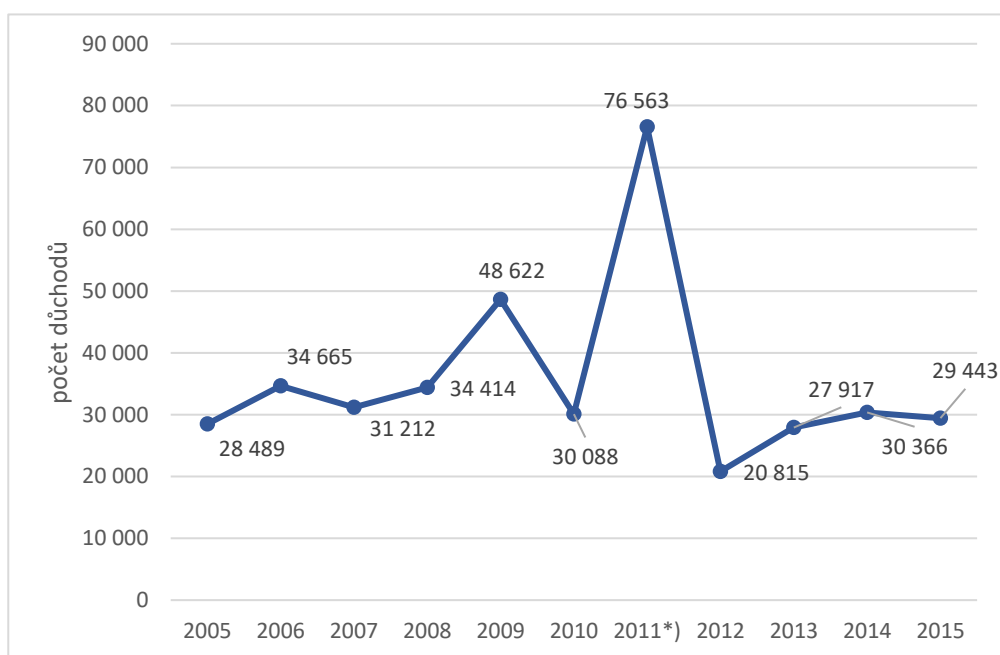
- řádný
- předčasný

STAROBNÍ DŮCHOD PŘED DOSAŽENÍM DŮCHODOVÉHO VĚKU

Od 1. 1. 2010 zákon o důchodovém pojištění upravuje již jen jeden druh starobního důchodu před dosažením důchodového věku (dále jen předčasný starobní důchod), a to v ust. § 31 zdp. [11]

Na níže uvedeném grafu 1 vidíme, že v roce 2009 byl počet přiznaných předčasných starobních důchodů 48 622 a v roce 2014 bylo přiznáno 30 366 předčasných starobních důchodů. Poměr řádného a předčasného důchodu se pohybuje kolem 30 %. Lidé odcházejí do předčasného důchodu méně, než tomu bylo v minulosti. Pokud člověk dlouhodobě nedokáže sehnat práci, případně nezvládá svoji současnou práci, může odejít do předčasného důchodu. V některých případech lidé volí možnost předčasného důchodu z důvodu, že se musí starat o člena rodiny. Nevýhodou předčasného důchodu je krácení výše starobního důchodu.

Graf 1: Vývoj počtu nově přiznaných předčasných starobních důchodů

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSSZ *) Dopad tzv. malé důchodové reformy

Tabulka 3: Krácení předčasného starobního důchodu

O kolik je důchod přiznán dříve	Krácení sazby procentní výměry důchodu	Krácení procentní výměry důchodu v Kč
o 90 dní	0,9 %	126 Kč
o 180 dní	1,8 %	252 Kč
o 360 dní	3,6 %	504 Kč
o 720 dní	8,4 %	1 176 Kč
o 1 080 dní	14,4 %	2 016 Kč
o 1 440 dní	20,4 %	2 856 Kč
o 1 800 dní	26,4 %	3 696 Kč

Zdroj: [52]

V tabulce 3 je uvedeno krácení důchodu. Výpočtový základ je 14 000 Kč a doba pojištění 40 let. Pokud člověk odejde do předčasného důchodu o 2 roky dříve, než by mu byl

příznán řádný starobní důchod, bude mu v našem příkladu vyměřen důchod o 1 176 Kč méně, než kdyby odešel do řádného důchodu.

MALÁ DŮCHODOVÁ REFORMA

Tzv. malá důchodová reforma se týkala především zvyšování důchodového věku, nároku na předčasný starobní důchod, zvyšování důchodů, změny procentní výměry a zpřísnění podmínek pro nárok na pozůstalostní důchod.

INVALIDNÍ DŮCHOD

Od 1.1.2010 došlo k zásadní změně v posuzování nároků na důchody podmíněné nepříznivým zdravotním stavem a také ve způsobu stanovení jejich výše. Změna spočívá v novém vymezení definice invalidity, kde se zavádějí tři stupně invalidity namísto invalidity plné a částečné, jako tomu bylo dříve. U osob starších 38 let došlo ke zmírnění podmínek pro získání potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod. Nově se zavádí nové věkové omezení pro vznik nároku na invalidní důchod a jeho trvání.

Invalidní důchod patří mezi druhy důchodů uvedené v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Jak je již zmíněno v odstavci výše, v zákoně nenajdeme dva druhy invalidního důchodu, ale pouze jeden invalidní důchod, který se dále dělí na tři stupně dle zjištěného rozsahu invalidity. Stupeň invalidity se posuzuje podle míry poklesu pracovní schopnosti pojištěnce.

- Invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně
- Invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně
- Invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně

Výše invalidního důchodu

Výše základní výměry v roce 2018 činí 2 700 Kč měsíčně.

Výše procentní výměry invalidního důchodu se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění a dopočtené doby získané do dosažení důchodového věku, a to v závislosti na stupni invalidity.

Procentní sazba výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění činí:

- u invalidního důchodu pro invaliditu prvního stupně 0,5 %
- u invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně 0,75 %
- u invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně 1,5 %

Ustanovení o nejnižší procentní výměře invalidního důchodu ve výši 770 Kč měsíčně zůstává v platnosti, a to bez ohledu na stupeň invalidity.

POZŮSTALOSTNÍ DŮCHODY

Od 1.1.010 upravuje pozůstalostní důchody zákon č. 155/1995 SB., o důchodovém pojištění. Pozůstalostní důchody jsou dávkou, která má za úkol finančně pomoci osobě, která přišla o manžela/ku nebo když dítě přijde o rodiče.

Vdovský a vdovecký důchod

Vdova/vdovec má nárok na vdovský/vdovecký důchod po manželovi/manželce, jestliže zemřelá(ý): [21]

- pobíral/a starobní důchod nebo
- pobíral/a invalidní důchod nebo
- ke dni smrti splnil/a podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo
- ke dni smrti splnil/a podmínky nároku na starobní důchod nebo
- zemřel/a následkem pracovního úrazu.

Sirotčí důchod

Další dávkou důchodového pojištění je sirotčí důchod, který patří do kategorie Pozůstalostní důchody. Níže uvádím podmínky, které jsou uveřejněny na OSSZ.

„S účinností od 1. 2. 2018 se zmírňují podmínky nároku na sirotčí důchod. Podmínka potřebné doby pojištění se považuje za splněnou též, byl-li získán alespoň jeden rok pojištění, přede dnem úmrtí, a jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, v období posledních deseti roků přede dnem úmrtí, nebo dva roky pojištění, je-li rozhodným obdobím posledních dvacet let před datem úmrtí osoby starší 38 let. Do potřebné doby pojištění se nezahrnují náhradní doby pojištění. Nezaopatřeným dětem, kterým před 1. 2. 2018 nevznikl nárok na sirotčí

důchod pro nesplnění podmínky potřebné doby pojištění, lze přiznat sirotčí důchod od 1. 2. 2018, pokud zemřelá osoba splnila nově stanovenou mírnější podmínku doby pojištění. O sirotčí důchod je třeba požádat na příslušné okresní správě sociálního zabezpečení.“ [21]

Nezaopatřené dítě má nárok na sirotčí důchod po svém rodiči (osvojiteli) nebo po osobě, která dítě převzala do péče, jestliže rodič (osvojitel) nebo tato osoba: [21]

- pobírala starobní důchod nebo
- pobírala invalidní důchod (bez ohledu na stupeň invalidity) nebo
- ke dni smrti splnila podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo
- ke dni smrti splnila podmínky nároku na starobní důchod nebo
- zemřela následkem pracovního úrazu.

„Od 1. 1. 2012 náleží sirotčí důchod po osobě, která převzala dítě do péče pouze tehdy, jestliže dítě bylo zemřelou osobou převzato do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do výchovy nebo do společné výchovy manželů, od 1. 2. 2018 na základě rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do péče jiné osoby.“ [21]

PRŮMĚRNÁ DÉLKA POBÍRÁNÍ STAROBNÍHO DŮCHODU

Člověk stráví zhruba 24 let ve starobním důchodu. Průměrná doba, strávená ve starobním důchodu se za posledních 16 let zvýšila o 4 roky. 24 let je určitá část života, z toho důvodu by pro nás příjem v důchodu měl být důležitý. Jedná se o to, jaký životní standart budeme mít v době stáří. Když má člověk nárok na starobní důchod, neznamená to, že musí skončit s prací, pokud mu to jeho zdravotní stránka a zaměstnavatel umožní, může nadále pokračovat nebo si pouze přivydělávat formou brigády. Tím, že se průměrná délka pobírání starobního důchodu zvyšuje, dochází ke zvyšování důchodového věku, jak již bylo zmíněno výše. Vláda však toto navyšování chce zastavit na hranici 65 let.

Tabulka 4 uvádí průměrnou délku pobírání starobního důchodu od roku 2000 do roku 2016.

Tabulka 4: Průměrná délka pobírání starobního důchodu

rok	průměrná délka
2000	19,96
2001	20,56
2002	20,69
2003	21,14
2004	21,3
2005	21,67
2006	21,72
2007	21,98
2008	22,25
2009	22,64
2010	22,79
2011	22,96
2012	23,26
2013	23,5
2014	23,55
2015	23,97
2016	23,97

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSSZ

3.2.1.2. STÁTNÍ ROZPOČET

Státní rozpočet je celostátní bilance předpokládaných příjmů a výdajů státu za jeden rok. „*Státní rozpočet je hlavní složkou veřejných financí, který odráží ekonomické vztahy související s tvorbou a využíváním peněžních důchodů státu.*“ [7]

Státní rozpočet má na starost ministerstvo financí, který ho po jeho vyhotovení předkládá vládě k projednání a ta poté předkládá návrh Poslanecké sněmovně. Během sestavování rozpočtu je důležité, aby byla zachována zásada publicity, to znamená, že veřejnost musí být informovaná o návrhu rozpočtu a následném plnění. Po uplynutí období se hodnotí výsledky hospodaření a sestaví se státní závěrečný účet, který poté vláda předkládá Poslanecké sněmovně a ta kontroluje plněný rozpočet. [7]

Tabulka 5: Státní rozpočet

Státní rozpočet	
Příjmy státního rozpočtu:	Výdaje státního rozpočtu:
<ul style="list-style-type: none">• Daně• Pojistné sociálního zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti• Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery	<ul style="list-style-type: none">• Sociální zabezpečení• Ekonomika• Kultura a školství• Obrana a bezpečnost• Státní správa a řízení• Splacení státního dluhu
Rozpočtový přebytek	Rozpočtový schodek (deficit)

Zdroj: vlastní zpracování dle Hájek (2009, 75)

Struktura příjmů SR za rok 2017

- Daně: 51,3 % příjmů SR
- Pojistné sociálního zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti: 35,8 % příjmů SR (447,8 mld. Kč)
- Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery: 3,8 % příjmů SR

Celkové příjmy státního rozpočtu za rok 2017 byly 1 249,3 mld. Kč.

Struktura výdajů SR za rok 2017

- Sociální zabezpečení 40,5 % z výdajů SR (530,5 mld.)
- Ekonomika
- Kultura a školství
- Obrana a bezpečnost
- Státní správa a řízení
- Splacení státního dluhu a úroků z něj

Celkové výdaje státního rozpočtu za rok 2017 byly 1 309,3 mld. Kč. Rozpočet tak byl stanoven jako deficitní ve výši 60 mld. Kč.

PŘÍJMY A VÝDAJE NA DÁVKY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ

Na obrázku 2 můžeme vidět vývoj příjmů a výdajů na důchodové pojištění za rok 2015, 2016 a 2017. Schodek se v roce 2017 snížil o 5,3 mld. oproti roku 2015.

Obrázek 2: Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění

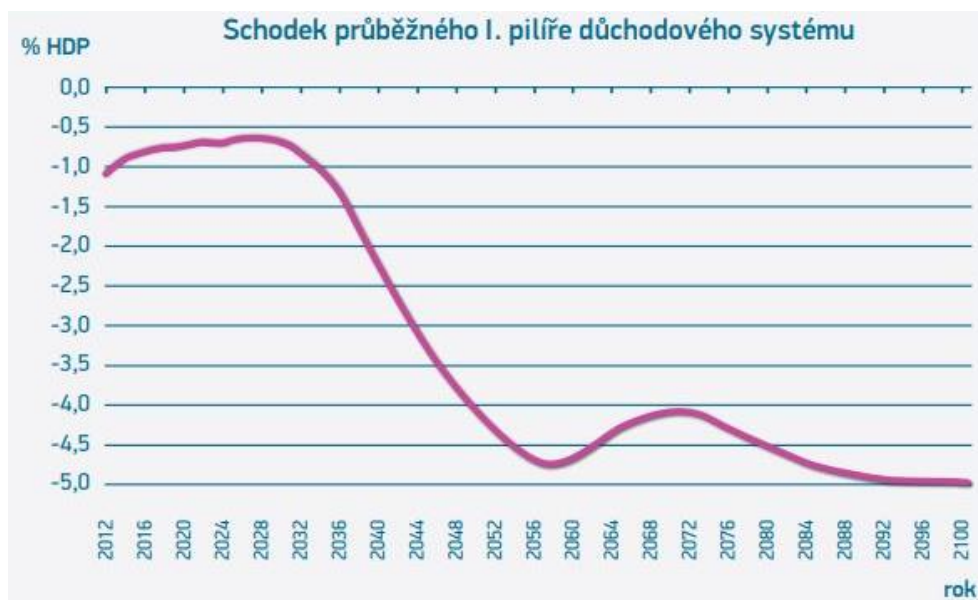
Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění k 30.6. (mld. Kč)

Důchodové pojištění	2015	2016	2017
Příjmy z pojistného a příslušenství na důchodové pojištění za období leden až červen	173,5	183,6	197,9
Výdaje na dávky důchodového pojištění vyplacené za období leden až červen včetně záloh na výplaty důchodů v červenci	-186,3	-195,0	-205,4
<i>z toho zálohy na výplaty důchodů v červenci</i>	<i>-1,6</i>	<i>-2,7</i>	<i>-3,7</i>
PŘÍJMY- VÝDAJE na dávky důchodového pojištění	-12,8	-11,4	-7,5

Zdroj: [11]

Na obr. 3 vidíme předpokládaný vývoj schodku průběžného I. pilíře důchodového systému, který zveřejnilo MPSV² a MF³. Od roku 2012 do roku 2030 můžeme vidět, že se schodek snižuje. Po roce 2030 by měl přijít zlom a schodek by se podle prognózy měl prohlubovat až do roku 2059, kdy by se měl dostat až k hodnotě - 5 % HDP⁴.

Obrázek 3: Předpokládaný schodek I. pilíře

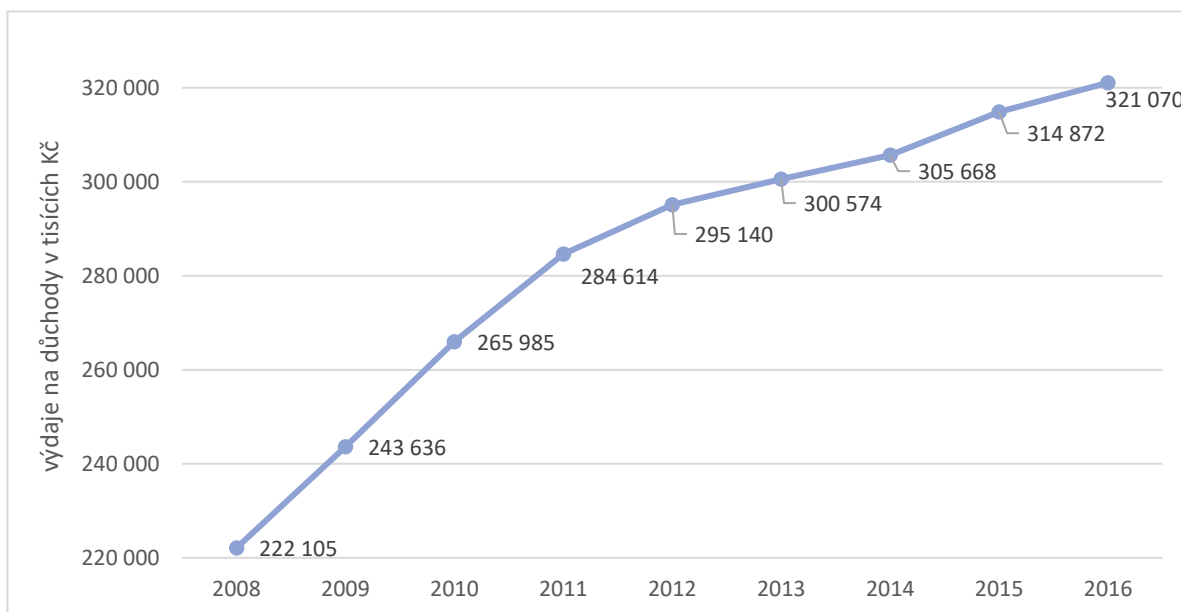
Zdroj: [42]

² MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

³ MF – Ministerstvo financí

⁴ HDP – hrubý domácí produkt

Graf 2: Roční výdaje na starobní důchody v ČR

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Graf 3 zobrazuje vývoj ročních výdajů na starobní důchody v České republice. V roce 2016 činily výdaje na starobní důchody 321 070 mil. Kč.

3.2.2 DRUHÝ PILÍŘ – DŮCHODOVÉ SPOŘENÍ

Druhý pilíř důchodového spoření vznikl 1. ledna 2013. Do důchodového spoření byla možnost libovolně vstoupit, ale vystoupit mohl účastník až v okamžiku vzniku nároku na dávku starobního důchodu z prvního pilíře. Vstupní věk účastníka, který chtěl vstoupit do druhého pilíře činil od 18 do 35 let. Od července 2015 nelze do druhého pilíře vstoupit.

Každá penzijní společnost nabízela 4 fondy – dynamický, vyvážený, konzervativní a fond státních dluhopisů. Účastník si dle svého uvážení volil vhodnou investiční strategii, kterou mohl bezplatně měnit jednou ročně. [22]

„Sazba pojistného na důchodové spoření je 5 % z vyměřovacího základu, který je stejný jako pro důchodové pojištění. Celkově účastník důchodového spoření odvádí na své důchodové zabezpečení o 2 % více, přičemž při účasti na důchodovém spoření je o 3 % sníženo pojistné na důchodové pojištění. Vzhledem k tomu, že se tak sníží odvod do I. pilíře, bude mu krácena procentní výměra státního důchodu z I. pilíře. Účastníci si po vzniku nároku v důchodovém spoření budou moci zvolit mezi doživotním starobním důchodem s možností sjednání výplaty pozůstalostního důchodu na 3 roky, anebo starobním důchodem na

dobu 20 let. Důchod z důchodového spoření vyplácí životní pojišťovna na základě uzavřené pojistné smlouvy.“ [22]

UKONČENÍ II. PILÍŘE

K ukončení druhého pilíře dochází od ledna 2016. Účastník důchodového spoření se může rozhodnout, kam budou jeho prostředky převedeny. Při likvidaci důchodových fondů si může nechat svoje prostředky převést na jím určený bankovní účet, nechat zaslat poštovní poukázkou nebo převést prostředky jako příspěvek na penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření. Jelikož se prostředky převedou jako běžný příspěvek účastníka, lze na ně čerpat státní dotaci či daňové zvýhodnění. Pokud účastník neurčí, kam finanční prostředky zaslat, penzijní společnost je převede na určený účet správce pojistného a následně na osobní daňový účet účastníka. Účastník má možnost kontaktovat finanční správu ve lhůtách podle daňových předpisů. [22]

Podle Pavla Racocha z KB Penzijní společnosti, náklady spojené se zavedením a následným zrušením druhého pilíře činily 80 mil. Kč. Dle zveřejněných informací MPSV se ukončení druhého pilíře týká necelých 84 tisíc účastníků. Pro převedení finančních prostředků do třetího pilíře se rozhodlo 6 282 klientů. Téměř 186 milionů korun penzijní společnosti musely zaslat na účet finanční správy, jelikož 7 869 klientů neuvedlo, kam jim mají prostředky zaslat. [23]

POVINNOST DOPLATIT SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

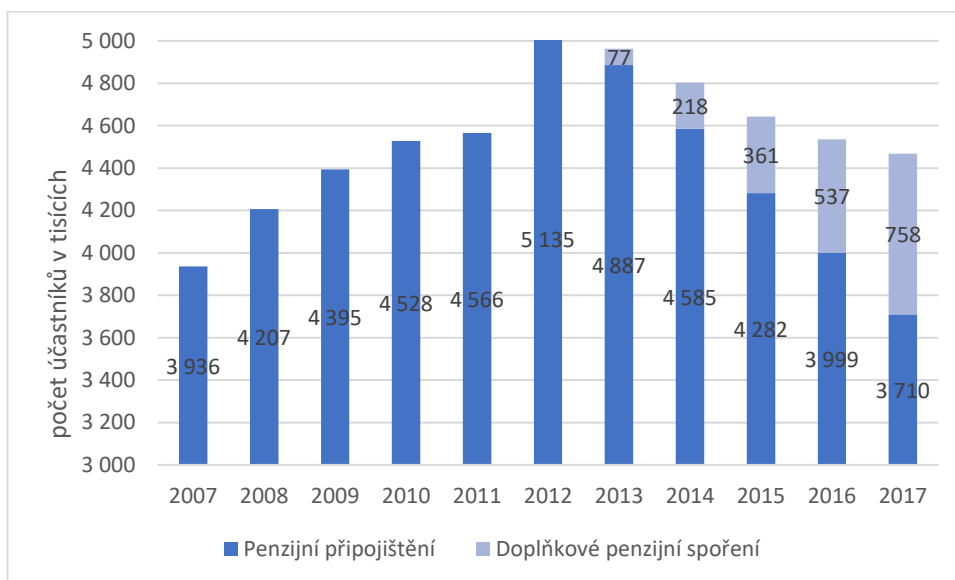
Účastník si musí doplatit pojistné na důchodové pojištění, pokud bude chtít zachovat procentní výměru státního důchodu, jako kdyby účastníkem II. pilíře nikdy nebyl. Prostředky z II. pilíře mu budou vyplaceny, jeho určeným způsobem a může jejich část využít na doplacení pojistného. Tímto krokem dojdeme postupně ke stavu, že II. pilíř nikdy nefungoval.

3.2.3 TŘETÍ PILÍŘ

III. pilíř se skládá z penzijního připojištění a od roku 2013 z doplňkového penzijního spoření. Od 1. ledna roku 2013 se z penzijních fondů staly transformované a dále vznikly nové tzv. účastnické fondy. Účast ve třetím pilíři je dobrovolná a účastník z něj může předčasně vystoupit, ale nárok na státní příspěvek a daňové úlevy je podmíněn setrváním ve třetím pilíři po stanovenou dobu.

Penzijní fond umožňuje přijímat příspěvky účastníka, státu a třetí osoby, kterou nejčastěji bývá zaměstnavatel. Minimální výše příspěvku je 100 Kč měsíčně. Klient si může upravit frekvenci placení nebo požádat o přerušování placení. Výše příspěvku se stanovuje na kalendářní měsíc případně na čtvrtletí, pololetí nebo rok.

Graf 3: Vývoj počtu účastníků III. pilíře v letech 2007 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z Ministerstva financí ČR

Na grafu 3 vidíme, že v roce 2012 bylo uzavřeno nejvíce smluv penzijního připojištění. V tomto roce se měnily podmínky a byla poslední možnost uzavřít penzijní připojištění. Od roku 2013 si můžeme uzavřít doplňkové penzijní spoření, které má jiné podmínky. Zájem účastníků o vstup do III. se snížil a počet účastníků kles pod 4 500 tisíc účastníků.

3.2.3.1 PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

Penzijní připojištění tvořil III. pilíř penzijního systému v ČR do 1.1.2013. Jedná se o shromažďování finančních prostředků účastníků penzijního připojištění a státu, které se využívá na výplatu dávek penzijního připojištění. Účastník dobrovolně přispívá do penzijních fondů, pravidelně a dle dohodnuté částky. Stát účastníkovi dle jeho příspěvku přispívá formou státní dotace. „České penzijní připojištění se státním příspěvkem je specifickým produktem, který kombinuje soukromé vlastnictví s výraznými veřejnoprávními prvky a nemá v zahraničí obdobu.“ [2]

Legislativa: Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením.

Zákon upravuje vztahy mezi účastníky a dalšími subjekty, které souvisejí s penzijním připojištěním jako jsou zprostředkovatelé, penzijní fond, orgány státní správy nebo depozitář. V zákoně se setkáme s pojmem penzijní fond, od roku 2011 však mluvíme o penzijní společnosti.

Charakteristické rysy penzijního připojištění:

- **Dobrovolnost** – každý účastník se dobrovolně rozhodne, zda si uzavře smlouvu o penzijním připojištění a také jí může kdykoliv vypovědět.
- **Dlouhodobost** – jedná se o dlouhodobý produkt.
- **Bezpečnost** – každý penzijní fond musí mít před založením povolení od ČNB.
- **Finanční podpora státu** – stát podporu penzijního připojištění formou státní dotace a daňových úlev.
- **Individuální rozhodování** – každý účastník si libovolně určí, se kterým penzijním fondem uzavře smlouvu, v jaké výši bude jeho měsíční příspěvek a další.
- **Variabilnost** – v průběhu trvání penzijního připojištění může účastník změnit penzijní fond a svůj zůstatek tak převést na jiný penzijní fond.

ÚČASTNÍK PENZIJNÍHO FONDU

Účastníkem penzijního fondu může být osoba starší 18 let s trvalým pobytem v České Republice. Dále osoba starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu EU, pokud se v ČR účastní důchodového nebo veřejného zdravotního pojištění, nebo pokud pobírá důchod z českého důchodového pojištění. Smlouva o penzijním připojištění vzniká podpisem smlouvy mezi účastníkem a penzijním fondem. Smlouvu můžeme sjednat pouze s jedním penzijním fondem, případně ho v průběhu trvání můžeme změnit.

PENZIJNÍ FOND

Penzijní připojištění mohl poskytovat pouze penzijní fond do 30. 11. 2012. Penzijní fond je právnická osoba se sídlem na území ČR. Obchodní jméno musí obsahovat označení „penzijní fond“, žádná jiná instituce tohle označení nesmí používat. Penzijní fond musí být

založen ve formě akciové společnosti. V roce 2012 bylo v ČR 11 penzijních fondů. Největší podíl účastníků měl Penzijní fond České pojišťovny, a to ve výši 25 %.

STATUT FONDU A PENZIJNÍ PLÁN

Každý penzijní fond musí mít podle zákona stanovený statut a penzijní plán. Statut vymezuje rozsah činnosti penzijního fondu a druhy majetkových hodnot fondu. ČNB poté statut schvaluje.

Penzijní plán si penzijní fond určuje sám, je to souhrn pravidel, podle kterých se řídí penzijní fond při své činnosti. Tak jako statut, i penzijní plán schvaluje ČNB. Penzijní plán je sestavován jako příspěvkově definovaný, který se odvíjí od výše připisovaných příspěvků. Do roku 2008 bylo možné sestavit dávkově definovaný penzijní plán, ale žádný penzijní fond tento plán nesestavil. Penzijní plán musí obsahovat náležitosti, které stanoví zákon.

DÁVKY Z PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ

V zákoně o penzijním připojištění najdeme okruh dávek, které jsou vypláceny z penzijního připojištění. Podmínky nároku na dávky z penzijního připojištění jsou stanoveny v penzijním plánu a po jejich splnění vzniká účastníkovi nárok na příslušnou dávku.

Z penzijního připojištění se poskytují tyto dávky: [52]

- a) penze, kterou se rozumí doživotní pravidelná výplata peněžní částky, a jde-li o pozůstalostní penzi, výplata peněžní částky po dobu stanovenou penzijním plánem,
- b) jednorázové vyrovnání,
- c) odbytné.

PENZE

Penze je pravidelná výplata peněžní částky po stanovenou dobu, která je uvedena v penzijním plánu, ve smlouvě nebo je poskytována celoživotně. Pokud chce účastník čerpat penzi, musí mít splněnou potřebnou dobu, tj. placení příspěvků na penzijní připojištění po dobu 36 kalendářních měsíců a 60 měsíců u starobní penze. Výše penze se stanoví na základě pojistně matematických metod a zohledňují se výnosy hospodaření penzijního fondu.

Druhy penzí

- **Starobní penze** – minimální věk pro přiznání starobní penze je dosažení věku 60 let, a minimální doba placení příspěvků 60 měsíců.
- **Invalidní penze** – podmínkou je přiznání invalidity třetího stupně a placení příspěvků alespoň po dobu 3 let.
- **Výsluhová penze** – podmínka je splněná, pokud penzijní připojištění trvá nejméně 15 let.
- **Pozůstalostní penze** – pokud dojde k úmrtí účastníka, nárok na čerpání vzniká oprávněné osobě, kterou účastník na smlouvě určil a pokud je minimální doba pojištění 3 roky.

JEDNORÁZOVÉ VYROVNÁNÍ

Účastník si stanoví, zda chce čerpat jednorázově nebo pravidelně formou penze. Jednorázové vyrovnání podléhá zdanění, konkrétně daníme výnosy z příspěvků účastníka a příspěvky zaměstnavatele. Sazba daně z výnosů je 15 %.

ODBYTNÉ

Pokud pojištění trvalo alespoň 12 kalendářních měsíců a pokud bylo penzijní připojištění zaniklo, tak účastníkovi penzijního spoření náleží odbytné. Pokud účastník zemře a nemá sjednanou pozůstalostní penzi, tak má na odbytné nárok oprávněná osoba, kterou účastník určí. Pokud účastník takovou osobu neurčí, vložené prostředky se stávají součástí dědického řízení. Výše odbytného se stanoví na základě zaplacených příspěvků a podílu na výnosech penzijního fondu. Do odbytného se nezapočítává státní příspěvek a výnosy z něj, penzijní fond je musí vrátit zpět Ministerstvu financí. Výnosy z příspěvků účastníka a zaměstnavatele podléhají zdanění, stejně jako u jednorázového vyrovnání.

3.2.3.2 DOPLŇKOVÉ PENZIJNÍ SPOŘENÍ

Během reformy v roce 2013 dochází ke změně ve III. pilíři. Nově už nelze sjednávat Penzijní připojištění, které stále existuje, ale nemohou do něho vstoupit noví účastníci. Vzniká tedy nový systém doplňkového penzijního spoření. Doplňkové penzijní spoření upravuje zákon č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření. Nově dochází k transformaci penzijních fondů na penzijní společnosti. Zásadním rozdílem je to, že majetek společnosti je oddělen

od majetku investorů, a dále navýšením státního příspěvku. Program doplňkového penzijního spoření je založen na investování do podílových fondů.

U doplňkového penzijního spoření byly regulovány poplatky, které může penzijní společnost strhávat svým klientům za obhospodařování majetku. Každá penzijní společnost musí nabízet konzervativní fond, který má sazbu nákladů za obhospodařování 0,4 % z aktiva ročně a dále klienti platí 10 % z přírůstku hodnoty penzijní jednotky [10]. U účastnického fondu je poplatek za obhospodařování zaveden na max. 0,8 % z aktiva ročně a poplatek z přírůstků penzijní jednotky je ve stejné výši jako u DPS⁵.

Graf 4: Porovnání PP a DPS

Smlouvy uzavřené	Do 30.11.2012	Od 1.12.2012
Garance návratnosti vkladu	ANO	NE
Možnost výsluhové penze	ANO	NE
Možnost předčasného ukončení smlouvy	po 12 měsících	po 24 měsících
Fond může investovat do rizikovějších instrumentů	NE	ANO

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze serveru podnikatel.cz

Dnes si můžeme uzavřít pouze doplňkové penzijní spoření, prostřednictvím účastnického fondu, kde si vybereme investiční strategii. V tomto produktu není garantována návratnost finančních prostředků, ale můžeme dosáhnout vyšších výnosů než v transformovaném fondu. Díky této reformě, bychom měli dosáhnout vyšších výnosů, než je míra inflace.

Další zásadní změnou ve III. pilíři je to, že zákon o doplňkovém penzijním spoření neumožňuje výplatu výsluhové penze. Standardní věk pro výplatu finančních prostředků z penzijního připojištění byl sjednán na 60 let věku klienta. U doplňkového penzijního spoření je staven věk, o pět let nižší, než je důchodový věk pro nárok na starobní důchod. Účastník si dále může vybrat, zda chce čerpat jednorázově nebo formou renty, možná je kombinace obojího.

⁵ DPS – doplňkové penzijní spoření

„PŘEDDŮCHOD“

Doplňkové penzijní spoření umožňuje „tzv. předdůchod“, což je penze, která musí splňovat podmínky zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, v platném znění.

„V případě, že má účastník doplňkového penzijního spoření zájem čerpat prostředky z doplňkového penzijního spoření formou tzv. předdůchodu, musí mít dosaženou spořicí dobu nejméně 60 kalendářních měsíců a musí dosáhnout alespoň věku, který je o pět let nižší, než věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod ze státního důchodového pojištění a mít naspořenou dostatečnou částku tak, aby měsíční splátka penze činila alespoň 30 % průměrné mzdy a penze byla vyplácena nepřerušovaně alespoň pod dobu dvou let. Pro posouzení nároku na penzi z doplňkového penzijního spoření se u žen při stanovení důchodového věku postupuje jako u mužů stejného data narození.“ [22]

Pokud účastník splní podmínky „předdůchodu“, může dávku čerpat, aby mu finanční prostředky pomohly překonat svoji aktuální finanční situaci, jako je např. odchod ze zaměstnání nebo zdravotní problémy. Zároveň neztrácí dosaženou státní podporu.

3.2.3.3 STÁTNÍ PŘÍSPĚVEK A DAŇOVÉ ZVÝHODNĚNÍ

Stát podporuje III. pilíř důchodového systému prostřednictvím státního příspěvku a daňového zvýhodnění.

STÁTNÍ PŘÍSPĚVEK

„Ministerstvo financí (dále jen „ministerstvo“) poskytuje ze státního rozpočtu ve prospěch účastníka, k jím zaplaceným příspěvkům účastníka státní příspěvek.“ [44]

Státní příspěvek se na konto účastníka připisuje za každý řádně zaplacený kalendářní měsíc. Výše státního příspěvku se během několika let změnila. Vývoj státního příspěvku zobrazuje tab. 4. K zásadní změně došlo po důchodové reformě k 1.1.2003, účastník od té doby obdrží státní dotaci až od měsíčního příspěvku 300 Kč. Účastníci, kteří si přispívají vyšší částku tuto změnu uvítali. Zvýšila se max. výše státní dotace na 230 Kč při vkladu 1 000 Kč měsíčně, oproti původnímu státnímu příspěvku v max. výši 150 Kč za kalendářní měsíc. Nově má tedy účastník možnost získat až 2 760 Kč za rok. [24]

Tabulka 6: Vývoj výše státního příspěvku PP/DPS

Příspěvek účastníka	Výše státního příspěvku na PP/DPS		
	1994 – 1999	2000 - 2012	od 2013
100	40	50	0
200	72	90	0
300	96	120	90
400	112	140	110
500	120	150	130
600	120	150	150
700	120	150	170
800	120	150	190
900	120	150	210
1000 a více	120	150	230

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ze serveru podnikatel.cz

DAŇOVÉ ZVÝHODNĚNÍ

Od 1.1.2017 se zvyšuje daňové zvýhodnění u produktů třetího důchodového pilíře (penzijní připojištění, doplňkové penzijní spoření) a u životního pojištění. Ročně může účastník u těchto produktů využít daňové zvýhodnění až 24 000 Kč, oproti původních 12 000 Kč. Účastník dosáhne na max. daňovou úlevu, pokud si bude měsíčně odkládat 3 000 Kč měsíčně, tedy 36 000 Kč ročně. Odečet od základu daně lze provést u příspěvku, který je vyšší než 1 000 Kč měsíčně. [25]

Pro ukázkou jsem zařadila tabulku 7, která popisuje daňové zvýhodnění podle výše příspěvku.

Tabulka 7: Daňové zvýhodnění

Příspěvek účastníka	Daňová úspora (roční)
300	0
1000	0
1500	900
2000	1800
3000 a více	3600

Roční daňová úspora tvoří 15 % z daňově uznatelného příspěvku. Pokud si měsíčně odkládáme 1 500 Kč, můžeme si od základu daně odečíst 500 Kč měsíčně, tj. 6 000 Kč ročně a získáme roční daňovou úsporu 900 Kč.

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 7 končíme hodnotou 3 000 a více, jelikož při měsíčním příspěvku účastníka 3 000 Kč, si můžeme od základu daně odečíst slevu 24 000 Kč (maximální možná) a daňová úspora nám dělá 3 600 Kč ročně.

PŘÍSPĚVEK ZAMĚSTNAVATELE

Zaměstnavatel může přispívat do III. pilíře penzijního systému a svůj příspěvek si může odečíst od základu daně. Státní dotace, se však na příspěvek zaměstnavatele nevztahuje. Pokud chce účastník získat státní dotaci, musí si na svůj program přispívat sám.

3.2.3.4 PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI

ČNB⁶ reguluje penzijní společnosti, účastnické a transformované fondy podle zákona o doplňkovém penzijním spoření a zákona o penzijním připojištění, pokud poskytují své služby v České Republice, podle zákona o činnosti institucí zaměstnaneckého a penzijního pojištění. Regulace se také týká zprostředkovatelů v oblasti doplňkového penzijního spoření.

ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ

Asociace penzijních společností (APS ČR) byla založena ustavující členskou schůzí dne 25.6.1996, původně jako Asociace penzijních fondů ČR. Ke dni 1.12.2016 APS ČR sdružuje 8 řádných členů, kterými jsou všechny penzijní společnosti v ČR a 3 přidružené členy, jak uvádí APS ČR. Mezi přidružené členy patří společnosti, které poskytují odborné služby, zejména v oblasti auditu a daňového poradenství.

Základní poslání APS ČR⁷: [16]

- koordinovat, zastupovat, hájit a prosazovat společné zájmy penzijních společností vůči zákonodárnému sboru a jeho orgánům, ministerstvům a jiným orgánům státní správy či dalším institucím,
- připomínkovat legislativní návrhy a jiná opatření, která se týkají doplňkového penzijního spoření nebo penzijního připojištění,
- působit jako poradenské a informační centrum v oblasti soukromého kapitálového spoření na důchod,
- propagovat myšlenku soukromého kapitálového spoření na důchod směrem k široké veřejnosti.

⁶ ČNB – Česká národní banka

⁷ APS ČR – Asociace penzijních společností ČR

Aby bylo poslání APS ČR naplněno, zřídila asociace odborné komise pro oblast legislativy, ekonomiky, informatiky a provozní správy fondů, pojistné matematiky, etiky, PR aktivit a vnějších vztahů.

Seznam penzijních společností k 21.5.2015.

- Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.
- ČSOB Penzijní společnost, a.s., člen skupiny ČSOB
- KB Penzijní společnost, a.s.
- AXA penzijní společnost a.s.
- Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s.
- NN Penzijní společnost, a.s.
- Allianz penzijní společnost, a.s.
- Conseq penzijní společnost, a.s.

3.2.3.5 TRANSFORMOVANÉ A ÚČASTNICKÉ FONDY

1.1.2013 došlo k transformaci penzijních fondů na penzijní společnosti, které se dělí na transformované a účastnické fondy. Tím, že došlo k oddělení majetku společnosti od majetku účastníků, dochází ke zvýšení bezpečnosti spravovaných prostředků. Náklady penzijních společností, na získávání nových klientů apod., už nelze hradit z příspěvků účastníků, jako tomu bylo v minulosti.

TRANSFORMOVANÉ FONDY

Transformované fondy vznikly na základě reformy penzijních fondů, cílem bylo oddělit majetek účastníků a správců fondů. Pokud má účastník tento druh fondu, je mu zachována *tzv. garance nezáporného zhodnocení*, kterou garantuje penzijní společnost. Pokud nastane nepříznivý vývoj na finančních trzích, penzijní společnost i přesto musí účastníkům transformovaného fondu připsat zhodnocení, které není nižší než nula. [22]

V níže uvedené tabulce 8, chybí některá data, jelikož penzijní společnost v té době ještě nebyla založená nebo došlo ke sloučení penzijního fondu.

Kvůli garanci kladného zhodnocení jsou penzijní fondy nuceni investovat konzervativně a tomu odpovídají jejich dosahované výnosy. Výnosy obvykle nepatrně převyšují míru

inflace a někdy se jí ani nerovnájí. Zhodnocení na transformovaném fondu je někdy velmi podobné zhodnocení na spořicímu účtu.

Tabulka 8: Zhodnocení transformovaných fondů v letech 2006 – 2016 (v %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aegon	0	4,5	3,5	2,1	2,11	1,6	2,21				
Allianz	3,11	3	3	3,1	3	2,69	1,85	1,6	1,64	1,38	1,03
Axa	2,5	2,2	0	2	1,47	1,47	1,23	2,29	1,46	1,1	1,025
ČSOB Progres	2,3	2,4	0,02	1							
ČSOB Stabilita	2,8	2,4	0,05	1,37	1,49	1,71	1,84				
Generali	3,74	4,1	2	2,4	2,1	0,3	1,2				
ING	3,6	2,5	0,04	0,1	2,1	2,1	1,75				
ČP	3,3	2,4	0,2	1,2	2	1,5	2,2	2,1	1,7	1,4	0,94
ČS	3,04	3,1	0,4	1,28	2,34	2,07	1,63	1,3	1,42	0,85	0,68
KB	3	2,3	0,58	0,24	2,23	2	1,58	1,44	1,35	1,16	0,66
Conseq								2,17	0,7	0,4	0,47
NN								1,41	1,13	0,88	0,66
ČSOB								1,7	1,4	1,2	0,7

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z APS ČR

ÚČASTNICKÉ FONDY

Účastnické fondy najdeme *u doplňkového penzijního spoření*, kde si můžeme zvolit strategii investování. Penzijní společnost musí nabízet konzervativní účastnický fond a případně dynamičtější strategii. Níže je uvedena tabulka 9, která ukazuje zhodnocení účastnických fondů.

Tabulka 9: Zhodnocení účastnických fondů v letech 2013 – 2017 (v %)

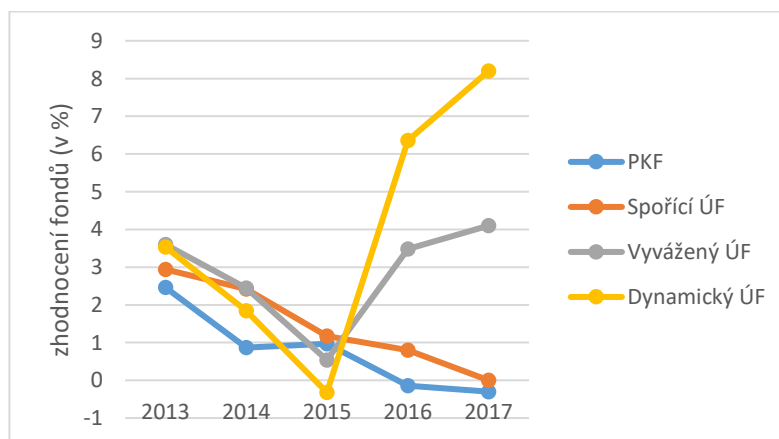
Penzijní společnost	Investiční strategie	2013	2014	2015	2016	2017	od založení
Allianz PS	PKF	1,44	1,31	1,22	-0,04	-1,63	2,28
	Vyvážený ÚF	1,67	2,12	3,18	2,21	-0,72	8,71
	Dynamický ÚF	1,76	2,78	4,98	1,51	4,07	16
Axa PS	PKF	0,49	2,67	0,59	0,02	-1,38	2,37
	Dluhopisový ÚF	0,54	3,61	-0,23	0,43	-1,33	2,99
	Vyvážený ÚF	n/a	n/a	2,02	4,48	-0,1	12,21
Conseq PS	PKF	0,69	1,39	0,51	0,09	-0,9	1,71
	Dluhopisový ÚF	3,4	5	0,6	1,61	-1,04	9,83
	Globální akciový ÚF	19,5	12,71	-0,08	10,81	9,96	64,02

ČS PS	PKF	0,44	1,34	0,5	-0,05	-0,62	1,6
	Vyvážený ÚF	0,41	4,11	-0,23	5,17	3,7	13,8
	Dynamický ÚF	0,17	7,02	-1,04	7,42	8,2	23,3
	Etický ÚF	n/a	n/a	n/a	n/a	1	1
ČSOB PS	PKF	0,94	2,68	1,35	0	-0,94	4,06
	Vyvážený ÚF	0,7	3,77	3,55	3,11	2,63	14,51
	Dynamický ÚF	0,66	3,28	7,66	5,36	5,53	24,44
	Garantovaný ÚF	1,1	1,65	0,87	-0,47	-1,41	1,72
NN PS	PKF	0,27	0,61	1,15	0,21	-1,93	0,28
	Růstový ÚF	n/a	n/a	-11,53	9,35	14,04	10,32
	Spořicí (Vyvážený) ÚF	n/a	n/a	-0,5	2,44	-0,99	0,92
KB PS	PKF	0,36	1,33	0,36	-0,15	-1,57	0,31
	Vyvážený ÚF	1,07	3,54	1,57	-0,84	2,9	8,46
	Dynamický ÚF	2,16	5,81	1,6	0,87	7,51	19,09
	Spořicí ÚF	n/a	n/a	0,02	0,45	-1,39	-0,59
PS ČP	PKF	2,46	0,87	0,97	-0,14	-0,3	3,9
	Spořicí ÚF	2,94	2,42	1,17	0,8	0	7,5
	Vyvážený ÚF	3,6	2,45	0,54	3,48	4,1	15
	Dynamický ÚF	3,53	1,84	-0,32	6,36	8,2	21

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z APS ČR

Na grafu 5 vidíme zhodnocení účastnických fondů Penzijní společnosti České pojišťovny. V roce 2015 měl dynamický fond největší propad, dokonce se dostal do záporného zhodnocení. Po propadu následuje rapidní růst na 6 % a v roce 2017 zhodnocení dosahuje výše přes 8 %. Dynamický fond bychom měli hodnotit až po delším časovém horizontu, volatilita je v této strategii silná. Vyvážený fond má nižší propad i nižší výnosy, oproti dynamickému.

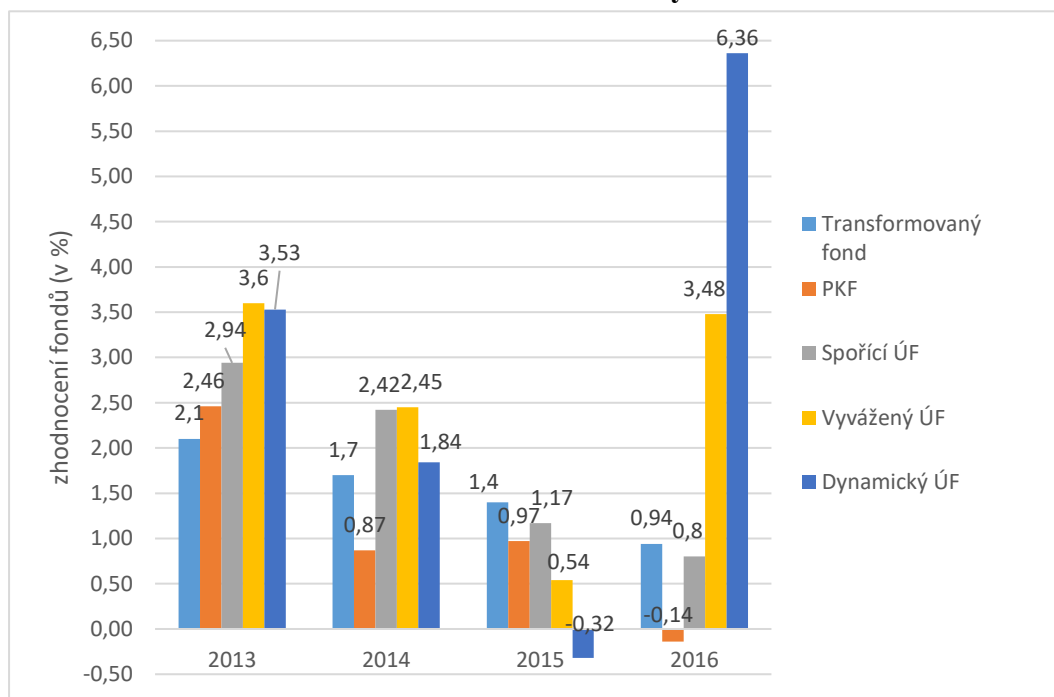
Graf 5: Vývoj zhodnocení účastnických fondů PS ČP v letech 2013 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z APS ČR

Na následujícím grafu vidíme porovnání fondů PS ČP. Transformovaný fond, který využívá penzijní připojištění má garanci „nulového“ zhodnocení, takže v tomto případě nečekáme záporné zhodnocení. Účastnické fondy tuto garanci nemají, a mohou dosahovat vyšších výnosů, jako vidíme na grafu č. 7.

Graf 6: Porovnání Transformovaného a účastnických fondů PS ČP v letech 2013 - 2016

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z APS ČR

Tabulka 10: Průměrné roční zhodnocení PS ČP v letech 2013 - 2016

Průměrné roční zhodnocení v %	
Transformovaný fond	1,535
PKF	1,04
Spořicí ÚF	1,8325
Vyvážený ÚF	2,5175
Dynamický ÚF	2,8525

Vytvořila jsem tabulku průměrného ročního zhodnocení fondů penzijní společnosti v letech 2013 – 2016. I když dynamický účastnický fond prošel záporným zhodnocením, tak ukazuje nejlepší zhodnocení, necelých 2,9 %, hned vzápětí vystupuje vyvážený účastnický fond, který má průměrné zhodnocení 2,5 %.

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z APS ČR

3.3 ASPEKTY OVLIVŇUJÍCÍ PENZI

V této kapitole si projdeme vybrané aspekty, které ovlivňují výši našeho příjmu v důchodovém věku. Zaměříme se na demografický vývoj, dále na vztah mezi spotřebou a úsporou, projdeme si hypotézu životního cyklu a ukážeme si, jak se měří životní úroveň obyvatel. Tato kapitola obsahuje určitá data, avšak můžeme ji pojmout i jako zamyšlení nad svým přístupem k úsporám a tvorbě rezervy „na horší časy“.

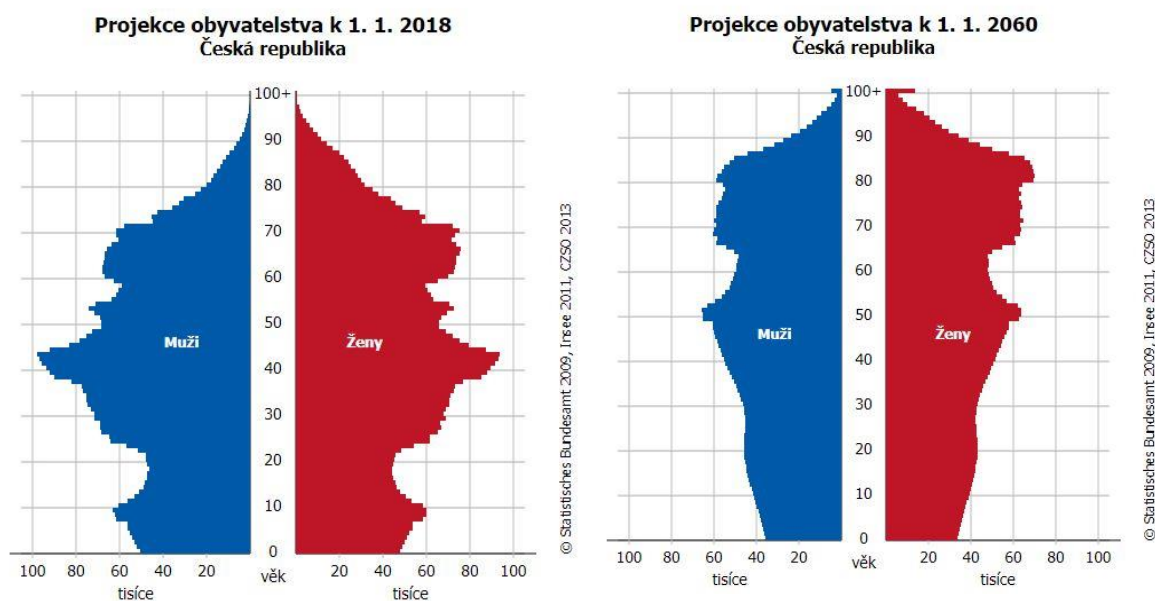
3.3.1 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Často se diskutuje o *tzv. stárnutí populace*, které můžeme definovat jako snižování míry plodnosti a prodlužování délky života. Pokud chceme, aby byl náš systém dlouhodobě udržitelný, je třeba vhodně nastavit věkovou hranici odchodu do důchodu. Tato hranice přímo ovlivňuje poměr mezi počtem ekonomicky aktivních a ekonomicky neaktivních lidí.

Podle českého experta Ladislava Rabušice je stárnutí populace proces, při kterém dochází k postupné přeměně věkové struktury obyvatelstva určité věkové skupiny tak, že se zvyšuje podíl osob starší 65 let a snižuje se podíl osob mladších 15 let.

PROGNÓZA VÝVOJE POPULACE ČR DO ROKU 2060 (ZDROJ ČSÚ)

Obrázek 5: Projekce obyvatelstva k 1.1.2018 Obrázek 4: Projekce obyvatel k 1.1.2060

Zdroj: [27]

Zdroj: [27]

Ukazatel, který nám pomůže vyhodnotit stárnutí populace je *index ekonomického zatížení*. Dle ČSÚ index ekonomického zatížení vypovídá o poměru počtu seniorů a dětí k počtu obyvatel v ekonomicky aktivním věku. Při výpočtu je počítáno s ekonomicky aktivními lidmi ve věku 20 – 64 let a s lidmi ekonomicky neaktivními nad 65 let. Skupinu 0 – 19 do výpočtu nezahrnujeme.

Tabulka 11: Prognóza věková struktury obyvatel

rok	Věková struktura obyvatel (v %)			celkový počet obyvatel
	0-19	20 - 64	nad 65	
2010	20,1	64,7	15,2	10 503 408
2020	20,0	59,9	20,1	10 797 484
2030	19,2	57,8	23,1	10 908 419
2040	17,6	55,6	26,8	10 873 660
2050	18,1	50,8	31,1	10 842 320
2060	18,4	48,6	33,0	10 776 512
2065	18,0	49,8	32,2	10 689 713

V roce 2010 bylo ekonomicky aktivních lidí 64,7 % a lidí nad 65 let 15,2 %.

Níže uvádím výpočet, kolik ekonomicky aktivních lidí připadá na jednoho ekonomicky neaktivního člověka.

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

$$\text{Rok 2010} \quad \frac{15,2}{64,7} = 0,2349$$

V roce 2010 vychází index ekonomického zatížení 23,5 %

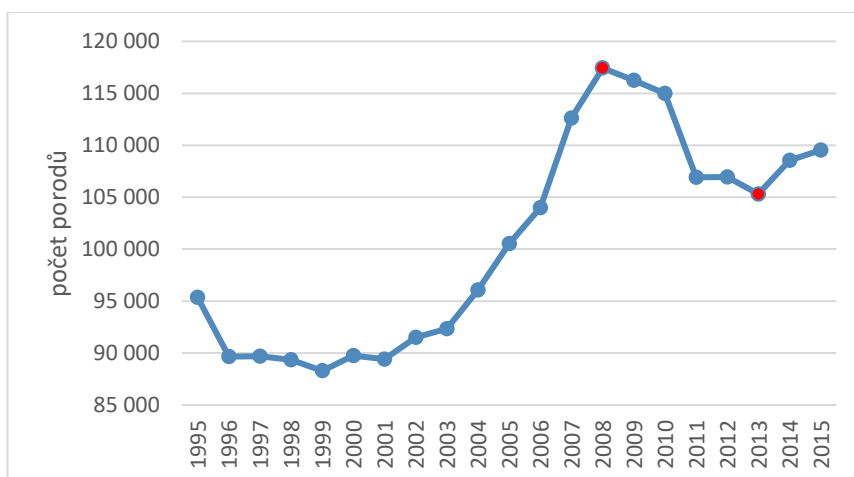
$$\text{Rok 2065} \quad \frac{32,2}{49,8} = 0,6466$$

V roce 2065 vychází index ekonomického zatížení 64,6 %.

PORODNOST

Porodnost spolu s úmrtností řadíme mezi základní složky demografické reprodukce populace. Porodnost závisí na schopnosti muže a ženy родit děti, což se odvíjí i od dalších vnějších faktorů jako je např. uplatnění na trhu práce nebo bytová situace partnerů. Statistika porodnosti je založena na hlášení o narození, které se skládá z údajů o narozeném dítěti, rodičích a na dalších údajích, týkající se porodu. Podklady připravuje zdravotnické zařízení, které je předá na matriku a matrika je dále předává Českému statistickému úřadu pro jejich další zpracování.

Graf 7: Počet porodů v letech 1995 - 2015

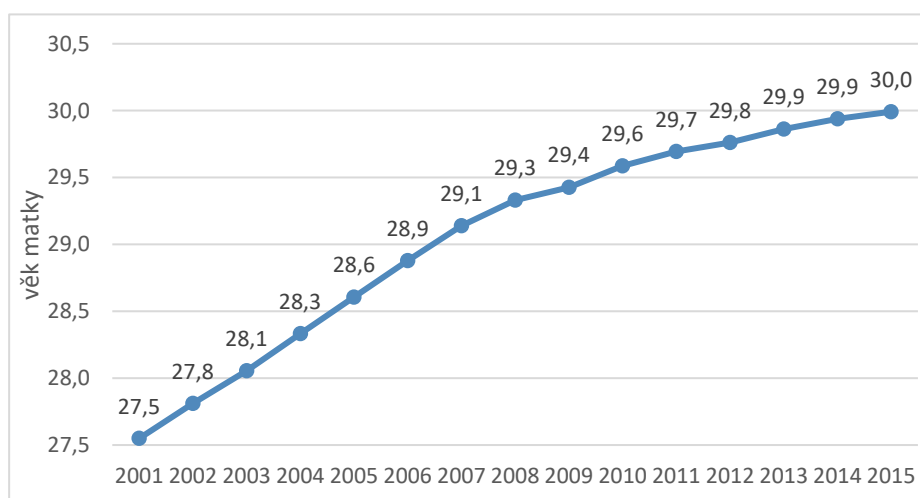

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Na grafu 8 vidíme, že počet porodů postupně narůstal až do roku 2008 až do hodnoty 117 429, poté dochází k poklesu a v roce 2013 bylo 105 310 porodů.

Níže uvedený graf nám ukazuje průměrný věk matky při narození dítěte v České republice, který se rok od roku zvyšuje. Za posledních 15 let se věk matky zvýšil o 2,5 let. Dle následujících údajů vyplývá, že průměrně že ženě při narození dítěte 30 let. Vzhledem k dnešní době je tento věk matky běžný, jelikož se zvyšuje počet vysokoškoláků a ženy studii např. do 25 let, poté chtějí získat praxi v zaměstnání, budují bydlení a až poté se rozhodnou založit rodinu. I tohle může být jeden z důvodů, proč se věk matky při narození dítěte stále zvyšuje.

Graf 8: Průměrný věk matky při narození dítěte v ČR

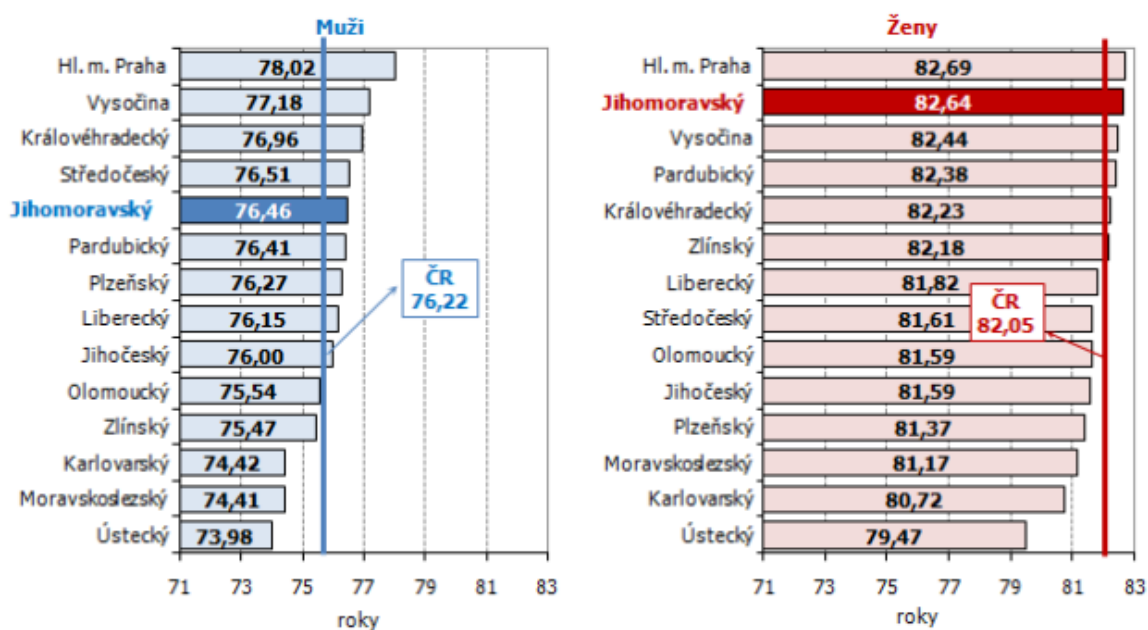
Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

STŘEDNÍ DÉLKA ŽIVOTA

Střední délka života (naděje na dožití) je statistický údaj, který udává průměrný neboli předpokládaný věk, kterého dosahují členové dané populace.

Na obrázku 6 vidíme, že v Královéhradeckém kraji se muži pravděpodobně dožijí 76,96 let a ženy 82,23 let. Nejvyššího věku se dožívají lidé v Praze, nejnižšího věku se dožívají v Ústeckém kraji.

Obrázek 6: Naděje dožití (střední délka života) při narození podle krajů – údaje z let 2015-2016

Zdroj: [31]

3.3.2 PŘÍJMY, ÚSPORY A SPOTŘEBA DOMÁCNOSTÍ

Každý člověk rozděluje důchod mezi spotřebu a úspory. Pokud dojde ke zvýšení důchodu, zvýšíme i spotřebu, ale v menším poměru. Jestliže dojde ke snížení důchodu, následně snížíme i spotřebu, ale také v menším poměru. Podíl spotřeby na disponibilním důchodu se nazývá sklon ke spotřebě.

„Spotřeba závisí přímo úměrně na disponibilním důchodu a nepřímo na úrokové míře. Spotřeba C je rostoucí funkcí disponibilního důchodu Y_d a klesající funkcí reálné úrokové míry r .“ [5]

$$C = C(Y_d, r)$$

Úspory jsou nespotřebovanou částí důchodu, závisí na výši důchodu a na úrokové míře. Níže uvádím vzorec pro výpočet úspor.

$$S = Y_d - C$$

3.3.2.1 MODEL MEZIČASOVÉ VOLBY

Teorie mezičasové volby napomáhá k objasnění rozhodování člověka mezi přítomnou a budoucí spotřebou. Základy teorie položil americký ekonom *Irving Fisher* v roce 1930 ve své knize *Teorie úroku*. [5]

Pan *profesor Holman* ve své knize *Makroekonomie* popisuje model mezičasové volby na příkladu Horáčkova důchodu a spotřebě. Pro lepší představivost si uvedeme podobný příklad viz. níže.

Pan Novák během svého aktivního života vydělává 300 tisíc korun ročně. Po odchodu do důchodu bude od státu dostávat polovinu, tj. 150 tisíc korun ročně. Jestliže pan Novák nechce, aby jeho spotřeba ve stáří klesla na polovinu, musí si během aktivního života spořit na stáří. Pan Novák chce, aby se jeho celoživotní spotřeba rozdělila rovnoměrněji než důchod mezi aktivní věk a stáří. Úspory pro něho znamenají přesouvání přítomné spotřeby do budoucna. Otázkou zůstává, kolik si pan Novák má odkládat na stáří. Odpověď závisí čistě na preferencích pana Nováka ohledně přítomné a budoucí spotřeby a také na atraktivnosti úrokové míry. Pokud se rozhodne spořit pětinu důchodu, tj. 60 tisíc Kč, snižuje tím přítomnou spotřebu o 60 000, tj. na 240 000 a zvyšuje tak budoucí spotřebu o $60\,000 \cdot (1 + 0,05) = 63\,000$, tj. na 213 000.

Optimální kombinace přítomné a budoucí spotřeby je dána bodem, kde se přímka spotřebních možností dotýká nejvyšší indifferenční křivky. [5]

Změna úrokové míry ovlivňuje přítomnou spotřebu a působí zde dva efekty:

- **Substituční efekt**

Pokud se rozhodneme pro přítomnou spotřebu, obětujeme úrok, který jsme úsporou mohli získat. V momentě, kdy dochází ke zvýšení úrokové míry, člověk reaguje snížením přítomné spotřeby, protože se zdražuje jeho přítomná spotřeba. Tímto krokem dochází ke zvýšení úspor.

- **Důchodový efekt**

Zvýšením úrokové míry dochází ke zvýšení důchodu a člověk obvykle reaguje zvýšením přítomné i budoucí spotřeby.

Z charakteristiky efektů vyplývá, že proti sobě působí protichůdně. Substituční efekt motivu lidí více spořit a důchodový efekt je zároveň motivuje více utrácet.

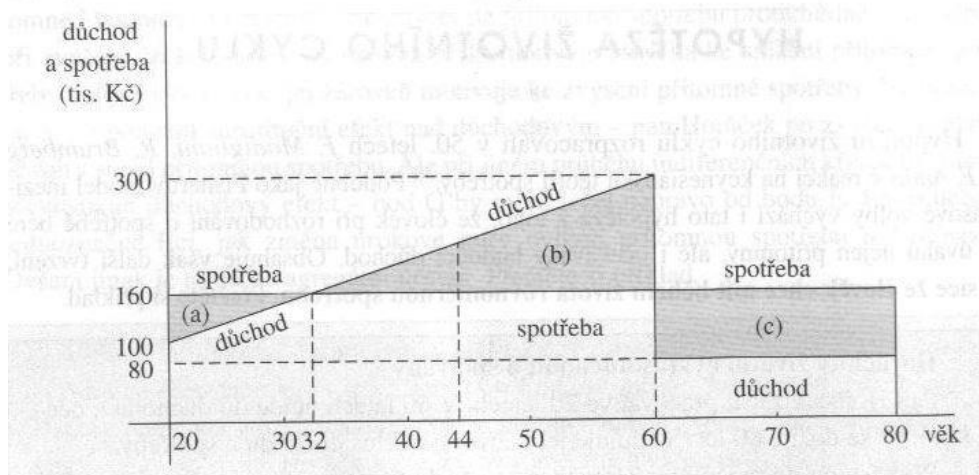
3.3.2.2 HYPOTÉZA ŽIVOTNÍHO CYKLU

V reakci na keynesiánskou teorii spotřeby, rozpracovali v 50. letech, *F. Modigliani*, *R. Brumberg* a *F. Ando*, hypotézu životního cyklu. Hypotéza vychází z rozhodování člověka o spotřebě a také z toho, že člověk chce mít během života rovnoměrnou spotřebu. [5]

Nyní si popíšeme obrázek 6, který nám názorně ukazuje hypotézu životního cyklu dle pana *profesora Holmana*. [5]

Pan Novák má ve svých 20 letech roční důchod 100 tisíc Kč a jeho spotřeba je 160 tisíc Kč. Ve svých 60 letech má pan Novák roční důchod 300 tisíc Kč. Jeho průměrný roční důchod během aktivního života činí 200 tisíc Kč. Ve stáří začíná pobírat starobní důchod ve výši 80 tis. Kč. Pan Novák 40 let pracuje a dalších 20 let si bude užívat důchod. Jaký je jeho celoživotní důchod? $40 * 200\ 000 + 20 * 80\ 000 = 9\ 600\ 000$ Kč. Pan Novák chce mít během svého života stejnou spotřebu. Předpokládejme, že dokáže odhadnout výši svého celoživotního důchodu. $9\ 600\ 000 : 60 = 160\ 000$. Jeho roční spotřeba by každý rok měla být 160 000 Kč. Do svých 32.let si bude muset pan Novák půjčovat, aby mohl mít spotřebu 160 000 Kč, poté už bude spořit. První úspory využije na splacení dluhů z mládí a poté bude spořit na stáří. Po odchodu do důchodu bude ze svých úspor čerpat.

Obrázek 7: Hypotéza životního cyklu

Zdroj: [5]

Na obrázku 7 vidíme plochu (a), která signalizuje dluhy z mládí, které budeme splácet z plochy (b), která signalizuje celoživotní úspory. Plocha (c) představuje spotřebu úspor z mládí, kterou čerpáme ve stáří.

„Agregátní spotřeba země závisí také na věkové struktuře obyvatel. Mladí lidé totiž spotřebovávají více než kolik vydělávají, lidé středního věku spoří a lidé důchodového věku konzumují své úspory. Proto v zemích s vysokým podílem obyvatel středního věku bude relativně nízký podíl spotřeby a vysoký podíl úspor domácností na národním důchodu.“ [5]

3.3.2.3 ŽIVOTNÍ PODMÍNKY OBYVATEL

Český statistický úřad provádí výběrové šetření, EU-SILC (European Union – Statistic on Income and Living Conditions), pod názvem *Životní podmínky od roku 2005*. Šetření probíhá ve všech zemích Evropské Unie a na Islandu, v Norsku, v Turecku a ve Švýcarsku. Země, ve kterých se šetření provádí, mají jednotnou metodiku, takže máme možnost porovnat ekonomické a sociální podmínky domácností. Účelem šetření je získání dat o peněžní a materiální chudobě, intenzitě ekonomické aktivity a úrovni sociálního vyloučení. [32]

PŘÍJMOVÁ CHUDOBA

Příjmová chudoba se odvíjí od výše a rozložení příjmů ve společnosti. Podle metodiky Eurostatu se míra ohrožení příjmové chudoby se počítá jako podíl osob žijících v domácnostech, jejichž příjem je nižší než stanovená hranice chudoby. Hranice chudoby je uvedena v tabulce 12. Dle ČSÚ je míra ohrožení příjmovou chudobou 9,1 % pro rok 2017. [33]

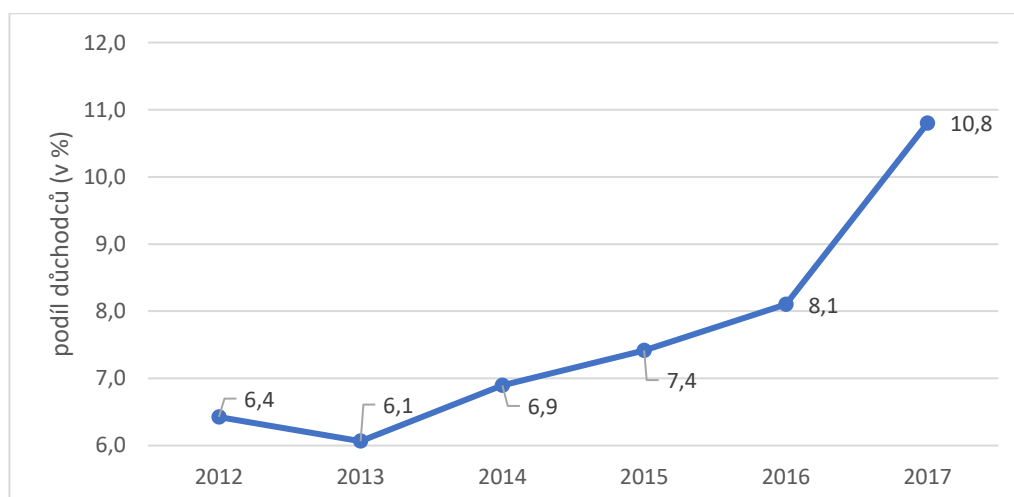
Tabulka 12: Hranice ohrožení příjmovou chudobou

Měsíční hranice ohrožení příjmovou chudobou podle složení domácnosti:	
Jednotlivec	11 195
Dvě dospělé osoby	16 792
Rodič s dítětem do 13 let	14 553
Rodič s dvěma dětmi staršími 13 let	22 389
Rodiče s dítětem do 13 let	20 150
Rodiče se dvěma dětmi do 13 let	23 509
Rodiče se třemi dětmi - jedním do 13 let, dvěma staršími 13 let	31 345

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

V tabulce 12 vidíme měsíční hranici chudoby, u jednotlivce tato hranice činí částku 11 195 Kč. U dospělé osoby je hranice chudoby ve výši 16 792 Kč.

Graf 9: Podíl důchodců s příjmem pod hranicí chudoby

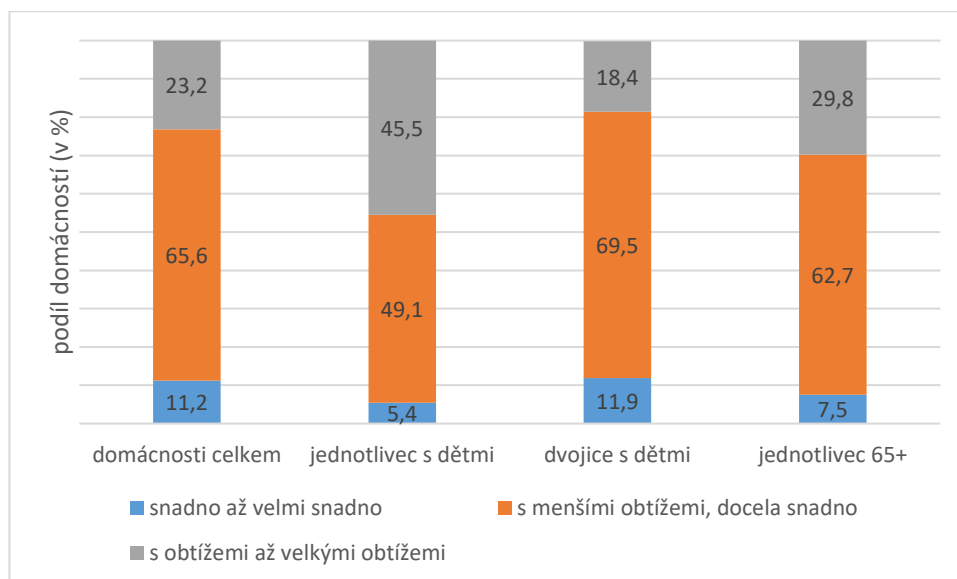

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Na grafu 9 je uveden podíl důchodců s příjmem pod hranicí chudoby, který se v roce 2017 vyšplhal na 10,8 %. Od roku 2012 tento podíl vzrostl o necelých 4,5 %.

Graf 10 uvádí, jak hospodařili domácnosti se svými příjmy a výdaji. Celkově vycházelo s obtížemi až velkými obtížemi 23 % domácností. Nejhůře na tom jsou jednotlivci s dětmi, 44,5 % těchto domácností má velké obtíže každý měsíc vyjít se svými příjmy. U lidí nad 65 let má finanční obtíže necelých 30 % domácností.

Graf 10: Jak domácnosti vycházely se svými příjmy podle složení domácnosti v roce 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

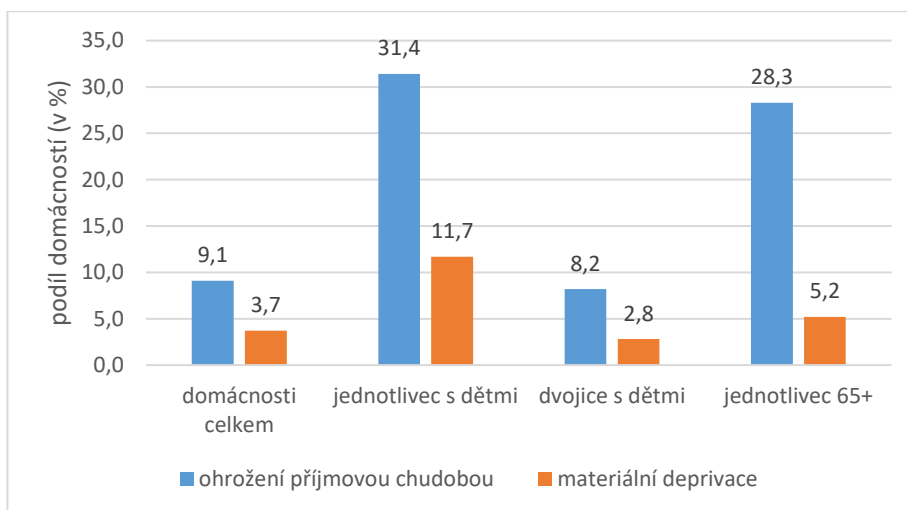
MATERIÁLNÍ DEPRIVACE

Míra materiální deprivace se posuzuje na základě 9 položek, které jsou stanoveny pro potřeby výpočtu. Pokud si domácnost z finančních důvodů nemůže dovolit 4 a více z 9 sledovaných položek, považuje se za materiálně deprimovanou osobu. Z hlediska mezinárodního srovnání odráží míra materiální deprivace celkovou vyspělost země, její ekonomickou a hospodářskou situaci lépe než míra ohrožení příjmovou chudobou. [34]

Mezi sledované položky patří: [34]

- Neočekávaný výdaj ve výši (10 200 Kč pro rok 2017)
- Týdenní dovolená
- Jíst maso obden
- Automobil
- Platit včas pravidelné platby a splátky
- Dostatečně vytápěný byt
- Barevný televizor
- Pračka
- Telefon

Graf 11: Míra ohrožení příjmovou chudobou a materiální deprivací podle složení domácnosti v roce 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Na grafu 11 je uvedeno jakým v jakém poměru jsou domácnosti ohrožené příjmovou chudobou a materiální deprivací. Celkově je 9 % domácností ohroženo příjmovou chudobou a necelé 4 % domácností materiální deprivací. Ze tří kategorií je nejvíce ohrožen jednotlivec s dětmi jak příjmovou chudobou (31,4 %) tak materiální deprivací (11,7 %).

3.4 NÁVRH NA DŮCHODOVOU REFORMU

V této kapitole si shrneme návrh důchodové reformy podle *prof. Ing. Jaroslava Vostatka, CSc.* Pan profesor Vostatek v roce 2017 shrnul penzijní systém a připravil návrh na důchodovou reformu pro ČSSD⁸ a KDU-ČSL⁹.

Mezi zásadní body v návrhu důchodové reformy ČSSD patří: [8]

- Rovný starobní důchod
- Změna výše pojistného a dani z příjmů
- Úprava příspěvku na bydlení pro seniory
- Zrušení státních příspěvků, daňových odpočtů a osvobození od placení pojistného na sociální a zdravotní pojištění
- Zrušení zákazu zaměstnaneckého penzijního pojištění

⁸ ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

⁹ KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

Každý, kdo bude mít nárok na rovný starobní důchod musí být *daňovým rezidentem po dobu minimálně 40 let po dosažení věku 20 let*. Výše rovného důchodu bude stanovena na 30 % *průměrného výdělku* v České republice. Pokud dojde k nesplnění podmínky 40 let, tak bude rovní důchod snížen. Důchodový věk bude stanoven podle platného zákona a postupně se bude navyšovat na 65 let. Možnost odejít do předčasného důchodu, nebo naopak odložit si odchod do starobního důchodu, nebude možná. „*Zbývající část dnešních nároků ekonomicky aktivních osob na starobní důchod, po odpočtu (aliquotní části) rovného důchodu, bude vložena do pilíře univerzálního sociálního starobního pojištění (NDC), na osobní účty jednotlivých pojištěnců, kde bude – spolu s nově placeným pojistným na toto důchodové pojištění – valorizována podle vývoje objemu mezd pojištěnců jako cel-ku. Minimální doba pojištění bude de facto podstatně zkrácena, na cca 5 let (z dnešních až 35 let), resp. nahrazena srovnatelnou technickou podmínkou získání nároku na minimální výši měsíční pojistné penze.*“ jak uvádí prof. Vostatek. Pilíř NDC bude zaveden mimo státní rozpočet do fondu, který bude spravovat sociální pojišťovna. Zachová se každoroční valorizace. [8]

Pojistné na starobní a vdovské/vdovecké důchodové pojištění bude sníženo na potřebnou výši. Zbývající část pojistného (11 % ze mzdy), které platíme dnes, bude převedena na daň z příjmu ze závislé činnosti. 11 % ze mzdy je zároveň celková výše pojistného, které platí přímo zaměstnanec. Pojistné, placené zaměstnancem, se bude moci zrušit. Tím pádem bude rovný důchod financován z daní, spolu se sirotčím důchodem. Invalidní důchod bude financován z nemocenského pojištění. [8]

V současné době je u nás poskytován příspěvek na bydlení. Nově bude z příspěvku na bydlení vyjmut příspěvek na bydlení pro seniory a bude upraven, pravděpodobně snížen s ohledem na zavedení rovného důchodu. [8]

Dalším zásadním bodem v návrhu na důchodovou reformu je zrušení státních příspěvků a daňových odpočtů na životním pojištění, penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření. Důvod zrušení příspěvku je takový, že jsou tyto programy málo efektivní pro klienty. Dále daňové odpočty na úvěr ze stavebního spoření a na hypoteční úvěr vedou k růstu cen a nákladů na bydlení a vládě nepřipadá efektivní ani příspěvky na stavební spoření nebo osvobození od daní v podílových fondech. Všechny odpočty a příspěvky budou nahrazeny jedním *daňovým bonusem*, který lze uplatnit slevou na dani ze závislé činnosti. [8]

Zrušení zákazu penzijního pojištění se bude týkat nejen oboru hornictví. Vždy záleží na dohodě zaměstnavatele a zaměstnance. Tyto produkty bude nabízet státní penzijní pojišťovna. [8]

Český penzijní systém je podle prof. Vostatka „*netransparentní a je de facto nesrovnatelnou směsicí solidárního a pojistného pilíře a který tak ani nemůže zapadat do žádného standardního sociálního modelu*“. [8]

3.5 ALTERNATIVNÍ FORMA ZAJIŠTĚNÍ NA DŮCHODOVÝ VĚK

Další kapitola se zabývá alternativní formou zajištění na důchodový věk. Tato kapitola nám ukáže možnosti zhodnocení finančních prostředků, které mohou lidé využít na finančním trhu v České republice. Jedná se o obecné shrnutí několika produktů, nevyjmenování produktů, kterými se má člověk zabezpečit na důchodový věk.

3.5.1 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Životní pojištění je produkt na finančním trhu, který chrání jedince a jeho rodinu před finančními důsledky náročné životní situace.

Druhy životního pojištění [17]

- Rizikové životní pojištění řeší pojištění pro případ smrti a další volitelná pojištění, např. invalidita, úraz, nemoc, vážné choroby. V tomto případě jde celé pojistné na zajištění rizik.
- Kombinované životní pojištění se dále dělí na kapitálové životní pojištění a investiční životní pojištění. Tento druh životního pojištění tvoří pojištění pro případ smrti a dožití.

INVESTIČNÍ ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Investiční životní pojištění (IŽP) se skládá z pojištění pro případ smrti a dožití s investováním pojistného do podílových fondů, kde je investiční riziko na straně klienta. Zhodnocení se odvíjí od zvolené investiční strategie, IŽP přináší vyšší finanční zhodnocení, které ale nemusí být garantováno. Klient může kdykoliv změnit rozložení finančních prostředků mezi vybrané fondy a zároveň může převádět již vytvořenou hodnotu svého účtu mezi

jednotlivými fondy. Klient pravidelně platí pojistné, za které pojišťovna nakoupí podílové jednotky a vloží je na individuální účet klienty. Podílové jednotky určují hodnotu individuálního účtu klienta podle zvolené investiční strategie a pojišťovna si strhává náklady na krytí pojistné ochrany a poplatky. Pokud dojde k úmrtí klienta, je vyplacena pojistná částka pro případ smrti nebo aktuální hodnota individuálního účtu, případně obojí, obmyšlené osobě, pokud je na smlouvě uvedena. Pokud není uvedena obmyšlená osoba, jdou finanční prostředky do dědického řízení. Doporučená doba trvání pojištění je 10 let, na kratší dobu se tento typ pojištění nedoporučuje z důvodu kolísání kapitálového trhu a úhrady počátečních nákladů.

Daňová uznatelnost pojištění se řídí zákonem 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Základní podmínky daňové uznatelnosti jsou: [19]

- pojistník je shodný s pojištěným,
- doba trvání pojištění je minimálně 5 let,
- výplata pojistného plnění musí být sjednána nejdříve v roce, ve kterém dosáhne pojištěný 60 let,
- musí být sjednáno riziko pro případ smrti a dožití (pro případ dožití nemusí být pevně sjednaná pojistná částka),
- pojistná smlouva nesmí umožňovat výplatu jiného příjmu.

KAPITÁLOVÉ ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Kapitálové životní pojištění zahrnuje částku pro případ smrti a dožití, která je stanovena zvlášť nebo dohromady. Sjednaná částka pro případ dožití je stanovena včetně garanovaného zhodnocení s technickou úrokovou mírou. Ze zaplaceného pojistného se strhávají náklady na krytí pojistné ochrany a další poplatky a zbývající část pojistného je použita na tvorbu rezervy. Doporučená doba trvání je 10 let, kratší doba nezajistí vytvoření kapitálové hodnoty v dostatečné výši. Pojistná smlouva je daňově uznatelná a musí splňovat podmínky dle Zákona č. 586/1992 Sb. [20]

3.5.2 STAVEBNÍ SPOŘENÍ

Stavební spoření je program se státní dotací. Prostřednictvím stavebního spoření mohou lidé zhodnocovat své vklady nebo mohou získat úvěr na bydlení.

Legislativa: Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb.

Vyhlášky:

- Vyhláška č. 106/1993 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o souhlas se zřízením stavební spořitelny.
- Vyhláška č. 164/2017 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů

V tabulce 13 vidíme, že sazba státní podpory se od roku 1993 snížila o 15 % a maximální podpora klesla o více než polovinu. Vázací lhůta se navýšila o jeden rok, nyní činí 6 let.

Tabulka 13: Vývoj podmínek stavebního spoření

Období	1993 – 2003	2004 – 2010	Od 2011
Sazba státní podpory	25 %	15 %	10 %
Maximální základ	18 000 Kč	20 000 Kč	20 000 Kč
Maximální podpora ročně	4 500 Kč	3 000 Kč	2 000 Kč
Vázací lhůta	5 let	6 let	6 let
Státní podpora na více smluv	ne	ano	ano

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z Ministerstva financí ČR

Níže je uvedena tabulka 14, která ukazuje, jaké jsou aktuální podmínky ve společnosti Raiffeisen stavební spořitelna. Tyto údaje by si měl každý účastník zjistit, před založením stavebního spoření. Konkrétně úroková sazba se v jednotlivých stavebních spořitelnách může lišit. V roce 2018 nabízela Českomoravská stavební spořitelna úrok e výši 0,5 %, což je o půl procenta méně, než nabízí Raiffeisen stavební spořitelna. Úroková sazba může být pevně daná nebo podmíněná splněním určitých podmínek.

Tabulka 14: Stavební spoření - Raiffeisen stavební spořitelna

Stavební spoření	
Státní dotace	10 % z vkladu účastníka
Úroková sazba	1 % p.a.
Vstupní poplatek	1 % z CČ
Roční poplatek za vedení	360 Kč
Vázanost	6 let

Zdroj: vlastní zpracování

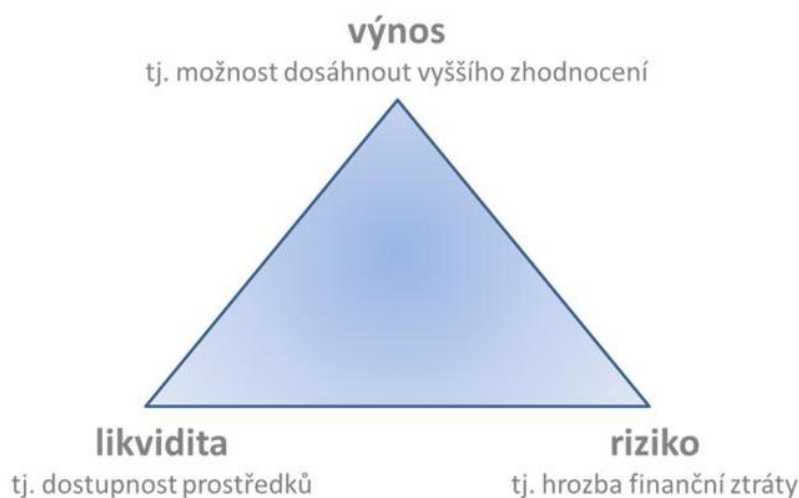
3.5.3 INVESTIČNÍ MOŽNOSTI

Z ekonomického hlediska investici chápeme jako odloženou spotřebu. Investici můžeme chápat jako pořízení takového aktiva, které nám v budoucnu přinese předpokládaný výnos. Pokud vlastním nějaké volné finanční prostředky, které jsem získala úsporou, tj. odloženou spotřebou, mohou tyto prostředky alokovat do nějakého instrumentu na finančním trhu, s cílem zvětšení bohatství, tj. zhodnocením svých vložených finančních prostředků předpokládaným výnosem.

3.5.3.1 PODÍLOVÉ FONDY

Podílové fondy jsou investičním nástrojem, který zakládají a spravují investiční společnosti. Než do investice vstoupíme, je důležité pamatovat na tři základní parametry – výnos, riziko a likvidita. Výnos nám určuje, kolik mohou danou investicí získat, riziko určuje, jak velká je možnost ztráty investovaných prostředků a likvidita určuje, jak rychle a za jakých podmínek mohou svoje finanční prostředky získat.

Obrázek 8: tzv. Investiční trojúhelník

Zdroj: [36]

„Pro účely měnové statistiky se investičními fondy (IF) rozumí investiční a podílové fondy podle zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, které vykonávají činnost podle tohoto zákona a jsou rezidenty v ČR. Předmětem činnosti investičních fondů je kolektivní investování, tj. shromažďování peněžních prostředků upisováním akcií investičního fondu nebo vydáváním podílových listů podílového fondu a jejich investování na principu rozložení rizika a další obhospodařování tohoto majetku.“ [35]

Česká národní banka uvádí k dubnu 2018 430 investičních fondů.

Investoři do podílových fondů investují nákupem podílových fondů a investiční společnosti takto získané finanční prostředky investují na finančních trzích. Investor si předem zvolí investiční strategii. Podíl v podílových fondech není časově omezen. Každý investor si sám určí, jak dlouho bude podílový list držet, čím déle ho drží, tím může získat zajímavější výnos, proto jsou dlouhodobé investice zajímavější. Investiční společnost je povinna, odkoupit podílové listy za aktuální cenu, pokud o to investor požádá. Podílové fondy jsou vhodné pro všechny typy investorů, kteří jsou ochotni investovat své volné finanční prostředky, nejlépe na dobu několika let. Investovat můžeme jednorázově nebo pravidelně.

Typy podílových fondů [18]

Podílové fondy dělíme na otevřené a uzavřené, dále se mohou dělit podle investiční strategie, obsahu aktiv, cílové skupiny nebo dle měny.

- Otevřený podílový fond je povinen od podílníků odkupovat podílové listy zpět za aktuální kurz a nemá omezený počet vydávaných podílových listů.
- Uzavřený podílový fond není povinen od podílníků odkupovat podílové listy. Má omezený počet vydávaných podílových listů a prodej minimálního počtu musí proběhnout v určitém čase.

Podílové fondy podle obsahu aktiv [18]

- Akciové – skládají se z cenných papírů, prioritně z akcií. Mají nejvyšší výnos a vyšší volatilitu.
- Smíšené – skládají se z méně kolísavých akcií a z rizikovějších dluhopisů s delší splatností.
- Dluhopisové – tvoří je dluhopisy s delší splatností.
- Fondy peněžního trhu – obsahují dluhopisy s kratší dobou splatností, státní pokladniční poukázky, depozitní certifikáty apod.
- Nemovitostní – obsahem jsou cenné papíry vázané na nemovitosti.
- Komoditní – obsahem jsou cenné papíry vázané na komodity.
- Fondy fondů – portfolio tvoří podílové listy podílových fondů.
- Devizové – investuje se do měny dle konkrétní strategie.
- Indexové fondy – sledují index (Eurostoxx 50, Dow Jones, atd.)

Výnosy v podílových fondech

Pokud podílový fond zhodnocuje svoje jmění, roste cena podílových listů. Výnos určuje rozdíl mezi nákupní cenou podílových listů a odkupní cenou. Čistý výnos získává investor po odečtení poplatků.

Náklady na podílové fondy

Podílové fondy mají vstupní i výstupní poplatky, které jsou předem určeny. Investiční společnost dále účtuje poplatek za roční správu investice a mohou se vyskytnout i nějaké další poplatky, proto je dobré při nákupu podílových listů sledovat celkový nákladový poměr fondů, tzv. TER, Total Expense Ratio. [18]

Omezení rizika

Snížení rizika můžeme docílit *diverzifikací* svého portfolia. Portfolia všech fondů tvoří několik cenných papírů (dluhopisy, akcie, fondy peněžního trhu), takže propad ceny jednoho má na celkový výnos malý vliv.

Vysoká likvidita

Pokud své finanční prostředky uložíme např. na termínovaném vkladu v bance, máme k nim přístup až po uplynutí určité doby (např. po 1 roce) nebo předčasně, což se pojí se smluvní pokutou. Podílové listy je investiční společnost povinna odkoupit kdykoliv o to investor požádá a maximální lhůta pro výplatu peněz je 30 dní (v praxi je tato lhůta mnohem kratší).

3.5.3.2 BĚŽNÝ ÚČET

Běžný účet v dnešní době využívá skoro každý jedinec. Jedná se o základní účet v bance, který můžeme využívat k bezhotovostním nebo hotovostním operacím a zároveň si na něm můžeme kumulovat svoje finanční prostředky. Nyní bývá zhodnocení na běžném účtu takřka nulové. Co se týče garance, vklady jsou pojištěné, poskytuje se náhrada ve výši 100 %, ale maximálně 100 000 EUR.

3.5.3.3 SPOŘÍCÍ ÚČET

Spořicí účet je konzervativní možnost zhodnocení finančních prostředků. Je to zajímavý typ zhodnocení, jelikož máme svoje finanční prostředky kdykoliv k dispozici, ale úroky jsou nyní velmi nízké. Aktuálně se zhodnocení pohybuje kolem 0,5 % p.a. Založení spořicího účtu může být podmíněno založením běžného účtu u jedné banky. Účet bývá obvykle zdarma.

3.5.3.4 TERMÍNOVANÝ VKLAD

Pokud vlastníme finanční prostředky, které nemusíme mít po nějakou dobu k dispozici, můžeme využít termínovaný vklad. Termínované vklady nabízejí jak banky, tak družstevní záložny. Peníze jsou vázány na určitou dobu, pokud by je klient vybral dříve, ve většině případů se platí poplatek.

Klient uloží jednorázovou částku na účet a po dobu několika měsíců či let je nesmí vybrat. Termínovaný vklad obvykle přináší vyšší zhodnocení než výše zmíněný spořicí účet. Vyšší zhodnocení je na úkor toho, že nemáme peníze ihned k dispozici. Vkladový účet může být úročen dvěma způsoby – pevnou (fixní) a pohyblivou (variabilní) úrokovou sazbou. Pevná úroková sazba je garantována po celou dobu vkladu, oproti tomu variabilní úroková sazba je proměnlivá dle vývoje úrokových sazeb na mezibankovním trhu. Minimální vklad se pohybuje od 1 000 Kč do 100 000 Kč, ale tato hranice záleží na každé bance. [25]

3.5.3.5 INVESTICE DO NEMOVITOSTÍ

Trh s nemovitostmi je v dnešní době čím dál diskutovanější téma. Někteří investoři nakupují investiční byty, za cílem pronájmu. Ceny nemovitostí rapidně rostou a ČNB¹⁰ na tuto skutečnost chce reagovat zvýšením úrokových sazeb u hypotečních úvěrů.

Pokud se rozhodneme pronajímat byt ve velkém městě, můžeme ho pronajímat např. i turistům skrze Airbnb. Na portále airbnb můžeme nabídnout nebo najít ubytování po celém světě. Tento typ pronájmu ovšem vyžaduje více starostí než při dlouhodobém pronájmu.

3.5.3.6 INVESTICE DO ZLATA A JINÝCH KOMODIT

Komodita je zboží, se kterým se obchoduje na trhu bez rozdílů v kvalitě.

Skupina komodit

- Energie (ropa, zemní plyn, propan, atd.)
- Kovy (zlato, stříbro, měď, atd.)
- Zemědělské produkty (kukuřice, káva, bavlna, cukr, kakao, atd.)
- Maso a dobytek (vepřové maso, telata, atd.)

INVESTIČNÍ ZLATO

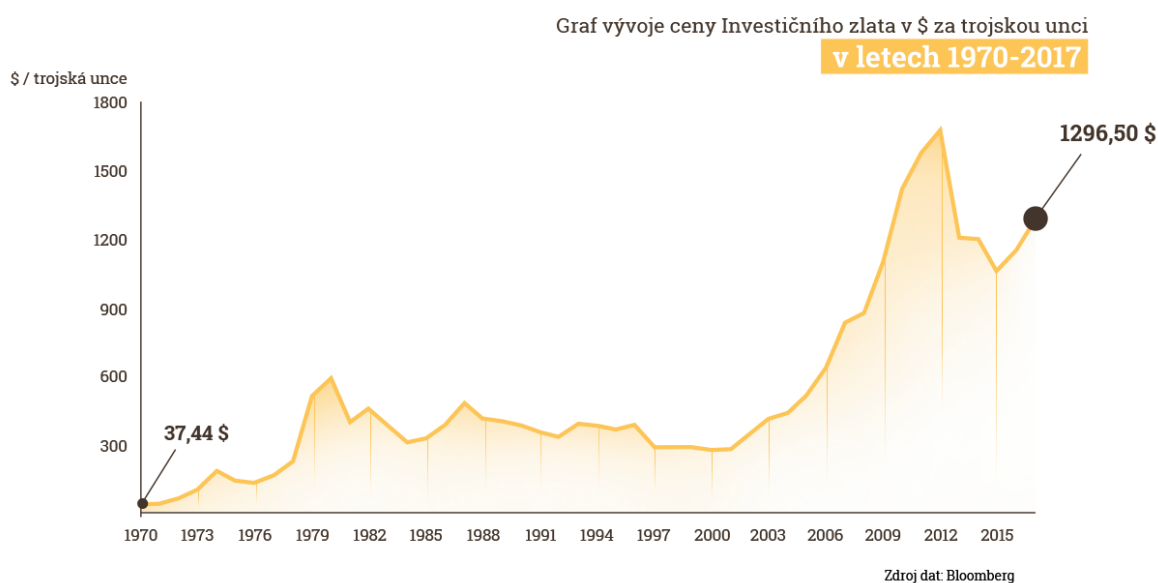
*„Zlato je cenný kov, uznávaný uchovatel hodnoty a celosvětově respektované plati-
dlo.“ [28]*

¹⁰ ČNB – Česká národní banka

Je to jeden z nejvzácnějších kovů na světě, možná proto je vnímáno jako zdroj bohatství. Z pohledu kolísavosti je to bezpečná forma investice, která má dlouhodobý potenciál růstu. Lidé vnímají zlato jako něco, co tu bylo, je a bude. Cenné papíry jsou pro lidé mnohdy neprůhledné, složité, kdežto zlato si dokáží fyzicky představit, sáhnout si na něj. Jedna z největších výhod zlata je to, že jeho hodnota nepodléhá inflaci. Zlato je považováno za „jistou“ investici na „horší časy“. Kdyby zkolaboval celý systém světových měn, peníze ztratily hodnotu, zlatem budeme moci platit. Investiční zlato se prodává v podobě zlatých slitků, které mají vždy vyraženou informaci o výrobcí a také svoje výrobní číslo. Při nákupu investičního zlata musíme být opatrní a ověřit si, od koho zlato kupujeme.

Jednou z hlavních výhod investic do komodit je to, že obvykle procházejí jiným cyklem než akcie. Mohou tak sloužit k vyvážení rizika v našem portfoliu.

Obrázek 9: Vývoj ceny Investičního zlata

Zdroj: [28]

Na obrázku 9 vidíme graf vývoje ceny investičního zlata v amerických dolarech za trojskou unci. Zajímavým poznatkem je rok 2007, kdy začala ekonomická krize, kde ceny zlata rostou až do roku 2012. V roce 2013 hodnota zlata poklesla o 28 %, jednou z možných příčin je uvolňování monetární politiky velkými centrálními bankami. Tento krok naopak pozitivně poznamenal akciový trh. [29]

4 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část mé diplomové práce se skládá ze dvou hlavních částí. V první části si charakterizujeme dotazníkové šetření a shrneme si výsledky dotazování. Dílčí částí je ověření hypotéz a zodpovězení výzkumných otázek, které byla stanoveny na začátku práce. Cíl diplomové práce byl stanoven jako charakteristika a seznámení s penzijním systémem v České republice a možnosti alternativního zajištění na důchodový věk. Druhou část praktického okruhu práce tedy tvoří kalkulace možností zajištění na důchodový věk.

4.1 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ, CÍLE

Pro potřeby diplomové práce byl sestaven dotazník, který jsem vložila na internet a rozeslala potencionálním respondentům.

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

- Jak lidé vnímají zabezpečení na stáří?
- Kolik korun měsíčně si lidé nejčastěji odkládají?
- Jaký program lidé využívají k zajištění na důchodový věk?

V diplomové práci budeme ověřovat následující hypotézy:

Hypotéza 1: Více jak 50 % lidí si tvoří rezervu na důchodový věk.

Hypotéza 2: Více jak 40 % lidí si měsíčně odkládá částku vyšší než 500 Kč měsíčně.

Hypotéza 3: Více jak 70 % lidí využívá Penzijní připojištění na zajištění na důchodový věk.

4.1.1 CHARAKTERISTIKA DOTAZNÍKU

Při sestavování dotazníku jsem si definovala 5 oblastí, které chci do dotazování zahrnout. První oblast se zajímá o základní informace, týkající se respondentů. Druhá oblast se skládá z informací ohledně starobního důchodu, třetí oblast se skládá z finanční situace respondenta. Čtvrtá oblast se týká rezervy na důchodový věk a pátá oblast zobrazuje možnosti tvorby rezervy na finančním trhu.

Dotazník je anonymní a dobrovolný. Jedná se o nepřímý typ sběru a třídění informací. Sběr dat probíhá on-line přes Google formulář. Možným respondentům jsem zaslala

odkaz na vyplnění dotazníku, následně jsem ho sdílela na sociální síti Facebook, a požádala o případné další sdílení.

V dotazníku se setkáme s uzavřenými, polouzavřenými otázkami a jednou otevřenou otázkou. Při formulaci otázek jsem se snažila dávat větší množství alternativ, aby si každý vybral, co na něj sedí, jelikož mi jde o získání postoje respondentů k důchodovému systému a přípravě na jejich důchodový věk. Polouzavřené otázky zobrazují připravené odpovědi a možnost „jiné“, kde mohou respondenti vyjádřit svůj vlastní názor. Při otevřené otázce, týkající se představy o průměrné výši starobního důchodu jsem chtěla docílit toho, aby se každý zamyslel a odpověděl dle jeho názoru, a ne podle mých připravených odpovědí. Cílem bylo zjištění, zda jsou lidé seznámeni s průměrným starobním důchodem nebo mají mylnou představu o jeho výši.

V příloze č. 1 je celý dotazník k nahlédnutí.

4.1.2 GOOGLE FORMS

K vytvoření dotazníku jsem použila jednu ze součástí Google Dokumentů, a to Google Forms neboli online formuláře. Formuláře slouží k vytvoření různých průzkumů a následné analýze odpovědí, které máme k dispozici v podobě grafů a tabulek. Velmi sympatické je to, že nepotřebujeme žádný speciální software, pouze stačí přihlášení na Google účet.

Při tvorbě otazníku můžeme otázky průběžně upravovat, měnit pořadí, nastavovat možnosti odpovědí nebo odstranit otázku. Pokud je otázka složitá, můžeme k ní přidat popis, abychom lépe popsali, na co se respondentů vlastně ptáme, nebo přidáme obrázek či video pro lepší představivost problému. Já osobně jsem využila možnost povinné odpovědi, abych získala maximální počet vyplněných dotazníků. Tato možnost mi zaručila, že respondenti nemohli otázku přeskochit, ale museli na ní odpovědět. Po dokončení dotazníku můžeme formulář odeslat prostřednictvím e-mailu, zkopírovat a vložit odkaz do zprávy na sociální síti nebo vložit na webové stránky. V momentě, kdy získáme dostatečný počet odpovědí a chceme provést analýzu, změním nastavení přijímání odpovědí, na nepřijímání. Google Forms nám usnadní práci s následnou tvorbou grafů a tabulek. Odpovědi můžeme stáhnout jako soubor CSV pro další zpracování.

4.2 ROZBOR VÝSLEDKŮ DOTAZOVÁNÍ

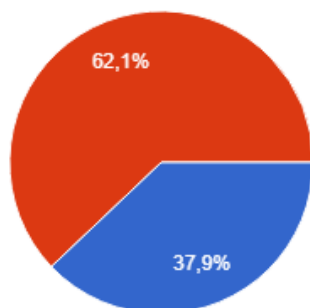
Dotazník vyplnilo celkem 219 respondentů on-line. Sběr dat probíhal od začátku května do konce června 2018.

První část dotazníku se skládala ze základních otázek, týkajících se respondenta. Níže si projdeme jednotlivé otázky a získaná data si zobrazíme na grafech.

Graf 12: Otázka č. 1

Jste:

219 odpovědí

● Muž
● Žena

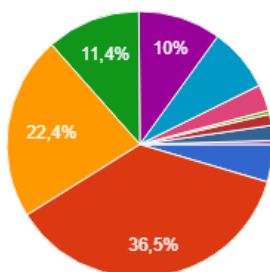
Graf č. 12 nám popisuje genderové rozložení respondentů. Přes 62 % respondentů tvořily ženy a zbylých necelých 38 % tvořili muži.

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 13: otázka č. 2

Kolik je Vám let?

219 odpovědí

● 15 - 20 let
● 21 - 25 let
● 26 - 30 let
● 31 - 35 let
● 36 - 40 let
● 41 - 45 let
● 46 - 50 let
● 51 - 55 let
▲ 1/2 ▼

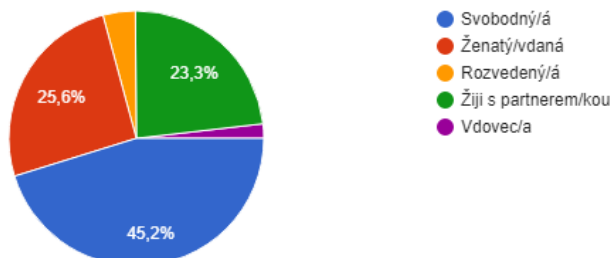
Téměř 37 % respondentů jsou ve věku 21 – 25 let, dalších 22 % tvoří skupina 26 – 30 let a přes 11 % tvoří skupina 31 – 35 let. Můžeme říct, že respondenty tvoří převážně mladí lidé v produktivním věku.

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 14: Otázka č. 3

Rodinný stav:

219 odpovědí

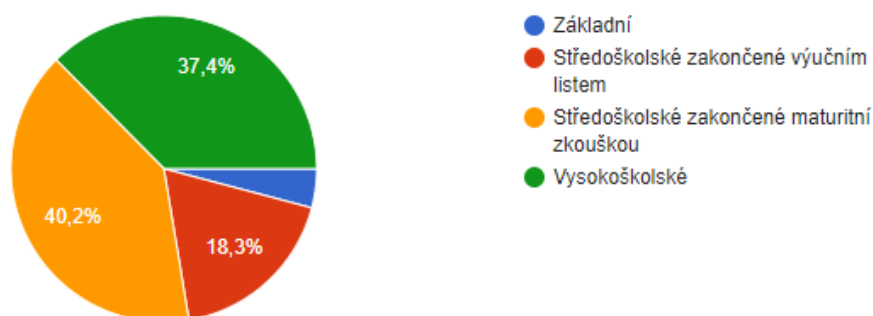
Zdroj: vlastní zpracování

Z předchozí otázky víme, že většina respondentů jsou mladí lidé, tomu odpovídá i rodinný stav. Ze zkoumaného vzorku je 45 % svobodných lidí, přes 25 % ženatý/vdaná a 23 % lidí, kteří žijí s partnerem/kou.

Graf 15: Otázka č. 4

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

219 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4 se týká nejvyššího dosaženého vzdělání. Z dotazování vyplývá, že 40 % respondentů má středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou a 37 % vysokoškolské vzdělání.

Tabulka 15: Otázka č. 5

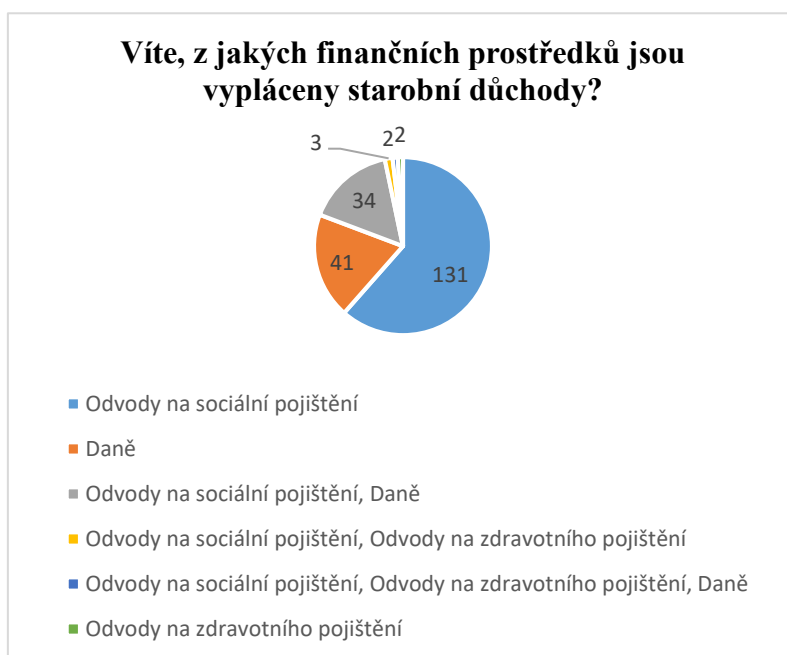
Četnost odpovědí dle kategorií	
0 - 1 000	3
1 001 - 2 000	1
2 001 - 3 000	2
3 001 - 4 000	3
4 001 - 5 000	2
5 001 - 6 000	3
6 001 - 7 000	4
7 001 - 8 000	15
8 001 - 9 000	16
9 001 - 10 000	38
10 001 - 11 000	33
11 001 - 12 000	65
12 001 - 13 000	10
13 001 - 14 000	6
14 001 - 15 000	8
15 001 - 16 000	6
16 001 - 17 000	2
17 001 - 18 000	2

V otázce č. 5 respondenti odpovídali, v jaké výši se poskytuje současný průměrný starobní důchod (přibližná hodnota). Respondenti nejvíce odpovídali hodnotu mezi 11 – 12 tis. Kč.

Podle ČSSZ činil průměrný starobní důchod k **31. 3. 2018 - 12 347 Kč**. Z této informace vyplývá, že skoro 30 % respondentů jsou dobře informovaní o výši starobního důchodu. Dalších 30 % respondentů vybrali hodnotu v rozmezí 9 – 11 tis. Kč

Zdroj: vlastní zpracování

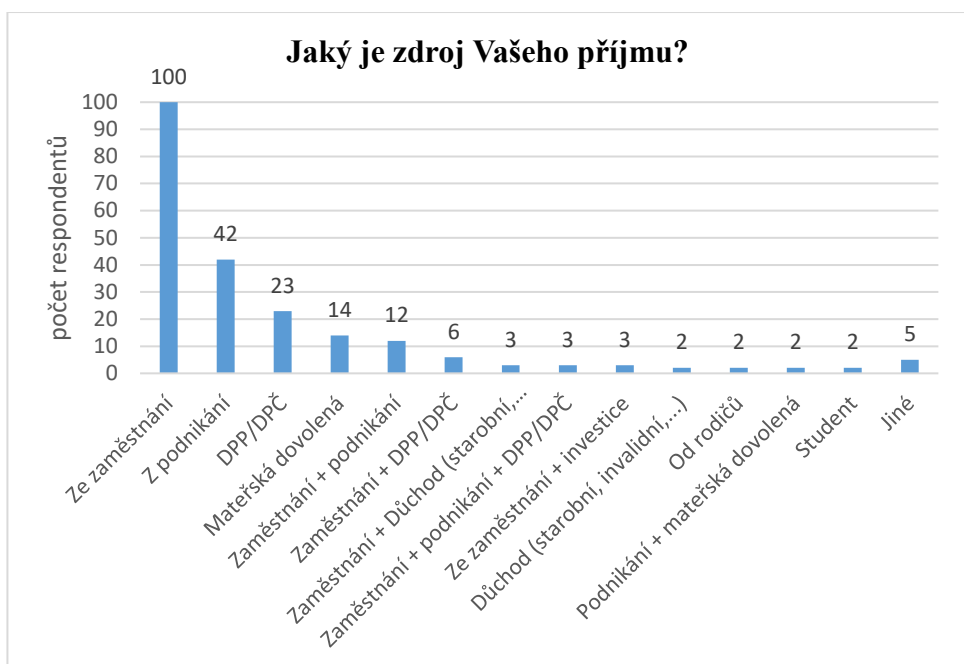
Graf 16: Otázka č. 6

Na otázku č. 6, týkající se zdroje výplaty starobních důchodů, odpovědělo 131 respondentů správně. Člověk v produktivním věku odvádí sociální pojištění ze své mzdy, a to jde do příjmu státního rozpočtu a na výplatu současných starobních důchodů. Druhou častou odpovědí, avšak s menším zastoupením (41 odpovědí) jsou daně.

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 17: Otázka č. 7

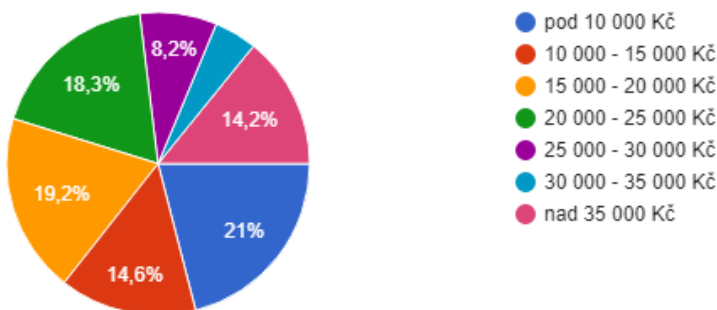
Zdroj: vlastní zpracování

Přes 45 % respondentů získává příjem ze zaměstnání, necelých 20 % z podnikání a kolem 10 % z dohody o provedení práce/činnosti. Zbylá procenta jsou v nízkém zastoupení a obvykle tvoří kombinaci různých zdrojů příjmu.

Graf 18: Otázka č. 8

V jaké výši je Váš čistý měsíční příjem?

219 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

V této otázce byly odpovědi relativně rovnoměrně zastoupené, což je pro náš výzkum dobře, jelikož dostaneme názor ohledně tvorby rezervy na důchodový věk od lidí s různými

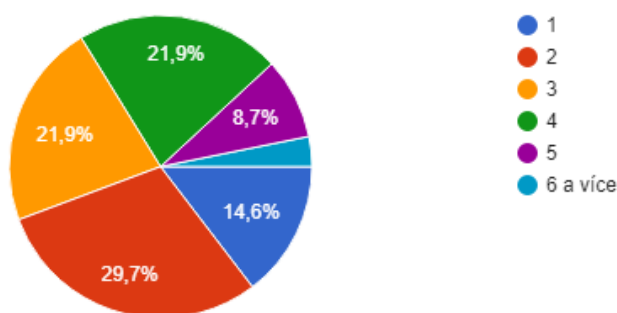
finančními možnostmi. Téměř 50 % respondentů spadá do kategorie příjmu od 10 tisíc Kč do 25 tis. Kč. Ve druhém čtvrtletí roku 2017 činila průměrná hrubá měsíční mzda 29 346 Kč dle ČSÚ.

Otázka č. 9 zkoumá počet členů v domácnosti. Necelých 30 % respondentů žije v domácnosti, která má dva členy. Kolem 22 % tvoří domácnosti se třemi a čtyřmi členy.

Graf 19: Otázka č. 9

Kolik členů má Vaše domácnost?

219 odpovědí

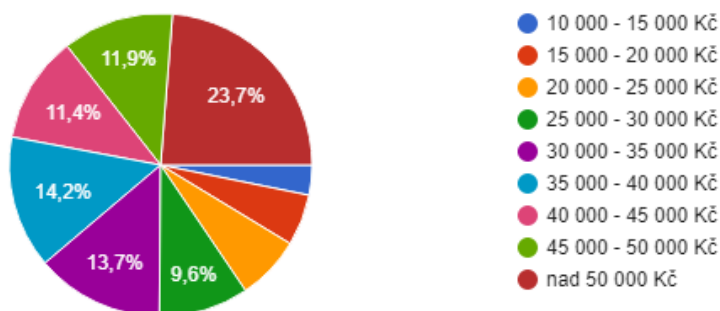

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 20: Otázka č. 10

Jaký je celkový příjem Vaší domácnosti?

219 odpovědí

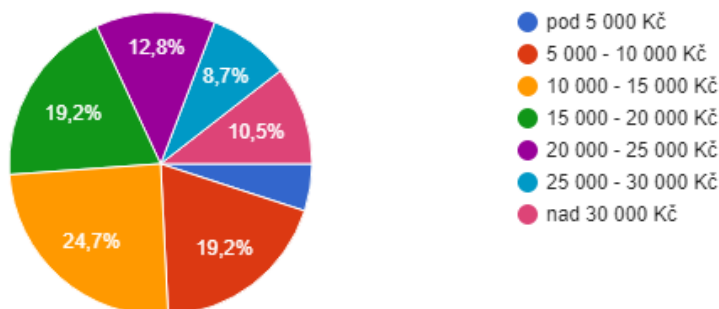
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka na celkový příjem domácností slouží k představě o finančních možnostech respondentů. Přes 28 % dotazovaných má celkový příjem domácnosti ve výši nad 50 000 Kč.

Graf 21: Otázka č. 11

V jaké výši jsou měsíční závazky Vaší domácnosti? (nájem, energie, potraviny, splátky úvěrů, leasing, výživné, zábava, atd.)

219 odpovědí

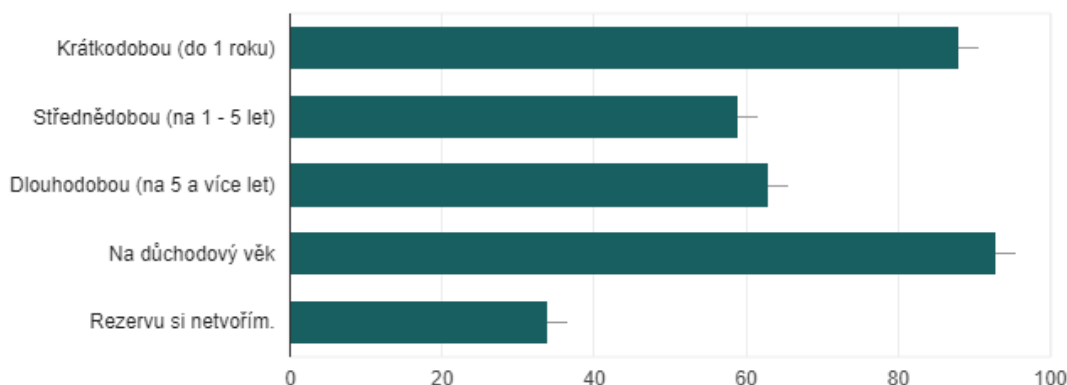
Zdroj: vlastní zpracování

Necelých 25 % respondentů má měsíční závazky ve výši 10 – 15 tis. korun. Pokud bychom si chtěli udělat celkový rozbor příjmů a výdajů, je nutné zohlednit i počet osob, které žijí v domácnosti. Pro potřeby práce postačí informační přehled o finanční situaci respondentů. Tuto otázku si nebudeme dále rozebírat.

Graf 22: Otázka č. 12

Jakou si tvoříte rezervu?

219 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Rezervu na důchodový věk si tvoří 93 respondentů, z toho je 59 % žen a 41 % mužů. Přes 20 % respondentů si rezervu netvoří, což je poměrně velké číslo, každý se může ocitnout v nějaké těžké životní situaci a měl by mít k dispozici nějakou svojí finanční rezervu. Pokud jsme bez rezervy a následně bez příjmu, i tak musíme platit své závazky a můžeme se dostat do finančních problémů.

Graf 23: Otázka č. 13

Zdroj: vlastní zpracování

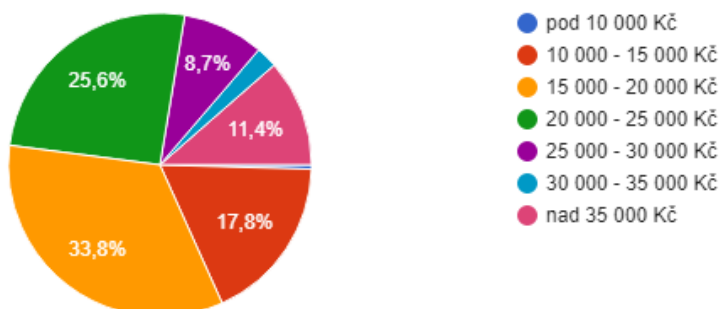
Přes 56 % respondentů využívá program na finančním trhu k tvorbě rezervy na důchodový věk. Jak už jsme se dozvěděli v předchozí otázce, přes 20 % respondentů si na důchodový věk nespoří. Ostatní odpovědi jsou v malém zastoupení.

V otázce č. 14 jsem se zaměřila nad poměrem mezi aktuální výší čistého příjmu a požadovanou výší v důchodovém věku. Necelých 25 % respondentů by chtělo mít důchod vyšší, než má nyní čistý měsíční příjem. Téměř 24 % respondentů uvedlo, že chtějí mít příjem v důchodovém věku stejný, jako nyní.

Graf 24: Otázka č. 14

Zamyslete se, s jakou měsíční částkou by jste chtěl/a disponovat v důchodovém věku?

219 odpovědí

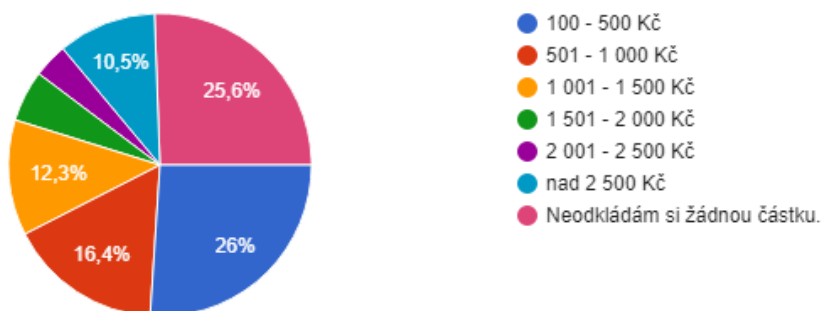

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 25: Otázka č. 15

Kolik si měsíčně odkládáte na tvorbu rezervy na důchodový věk?

219 odpovědí

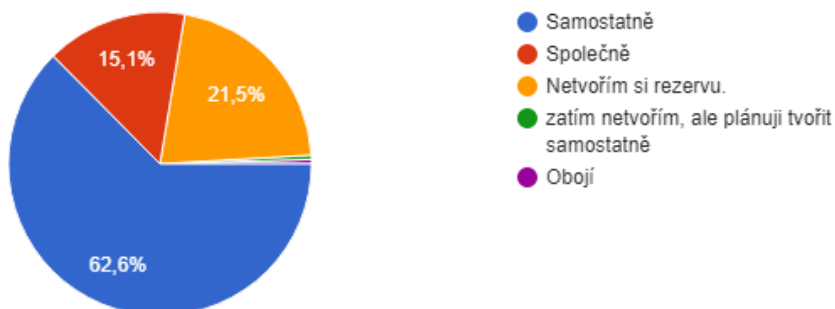
Zdroj: vlastní zpracování

26 % respondentů si měsíčně odkládá částku 100 – 500 Kč na důchodový věk. V další kapitole, zaměřené na modelové příklady si ukážeme, jaké částky mohou touto měsíční úlohou dosáhnout, při využití programu na finančním trhu.

Graf 26: Otázka č. 16

Rezervu si tvoříte samostatně nebo společně s manželem/kou nebo partnerem/kou?

219 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Necelých 63 % respondentů uvedlo, že si rezervu tvoří samostatně a přes 15 % uvedlo, že si rezervu tvoří společně s partnerem/kou. V této otázce dále záleží na tom, jakou rezervu si partneři tvoří, pokud se jedná o rezervu na běžné a mimořádné výdaje, tak je to vhodné. Pokud se jedná o rezervu na stáří, měli by si partneři tvořit rezervu každý samostatně. Nejvíce respondentů uvedlo, že k tvorbě rezervy využívají program na finančním trhu. V případě rozvodu, by se tento program pravděpodobně ukončil nebo by jeden z partnerů musel toho druhého vyplatit. V roce 2016 byla dle ČSÚ rozvodovost v České republice kolem 45 %. Je proto jednodušší, tvořit si rezervu samostatně nebo kombinace obojího.

Graf 27: Otázka č. 17

Zdroj: vlastní zpracování

V otázce č. 17 mohli respondenti odpovídat na více odpovědí, ve většině případů volili kombinaci spořicíh produktů. Největší zastoupení má penzijní připojištění, využívá ho kolem 44 % respondentů. Přes 23 % respondentů využívá investiční životní pojištění a přes 20 % respondentů využívá běžný účet.

Graf 28: Otázka č. 18

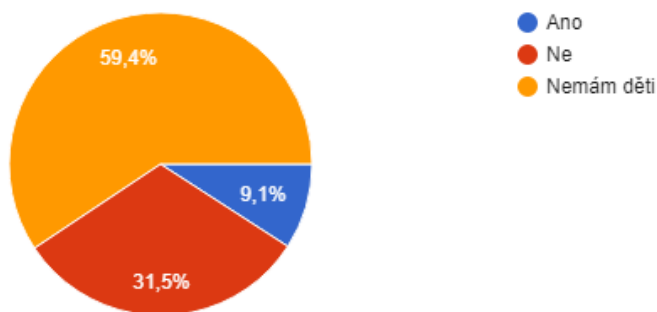
Zdroj: vlastní zpracování

Nejvyšší zastoupení zdroje informací má u respondentů finanční poradce, dále známý a banka. Další odpovědi byly kombinací zdrojů informací, což je podle mého názoru dobře. Lidé by se měli o takto důležitých věcech informovat na více místech a od různých institucí.

Graf 29: Otázka č. 19

Spoříte na důchod i svým dětem?

219 odpovědí

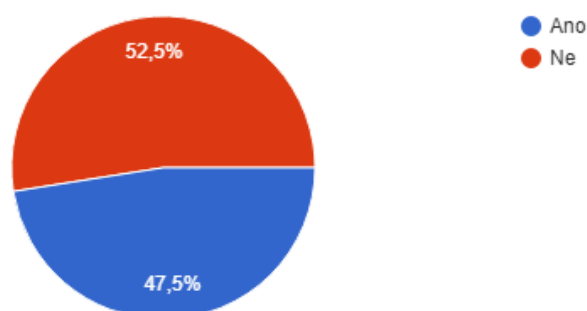
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 19 mě zajímala z toho důvodu, abychom viděli, jak lidé učí své děti finanční gramotnosti a tvorby úspor. Na důchod spoří svým dětem kolem 9 %. Téměř 60 % respondentů nemá děti, takže by bylo lepší, tuto otázku zkoumat na vzorku lidí, kteří již děti mají.

Graf 30: Otázka č. 20

Znáte pojem tzv. investiční trojúhelník?

219 odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 20, která se týká tzv. investičního trojúhelníku byla poměrně vyrovnaná. Přes 53 % lidí nezná tento pojem. Pokud se lidé budou informovat, dokážou do budoucna předejít případným ztrátám nebo zabránit přijetí nevýhodných nabídek.

4.3 HYPOTÉZY

V následující kapitole si přijmeme nebo zamítneme tvrzení, které jsme si stanovili na začátku práce. Stanovili jsme si čtyři hypotézy a níže uvádím jejich vyhodnocení.

Hypotéza 1: Více jak 50 % respondentů si tvoří rezervu na důchodový věk.

Respondentům byla během dotazování položena otázka, jaký typ rezervy využívají. Při analýze odpovědí jsem rozebrala tuto otázku a vytvořila tabulku četnosti odpovědí č. 14. Zaměřujeme se na tvorbu rezervy na důchodový věk, dále v tabulce vidíme četnost odpovědí na jiný druh rezervy a počet respondentů, kteří si rezervu netvoří vůbec. Pro účel této hypotézy je pro nás důležitý počet respondentů, kteří si tvoří rezervu na důchodový věk.

Tabulka 16: Tvorba rezervy na důchodový věk

Druh rezervy	Četnost odpovědí
Na důchodový věk	93
Jiný druh rezervy (krátkodobá, střednědobá, dlouhodobá)	92
Netvořím si rezervu	34

Zdroj: vlastní zpracování

Použijeme test o podílu, který předpokládá prostý náhodný výběr navzájem nezávislých prvků. Metoda využívá možnost aproximovat za daných podmínek binomické rozdělení normálním. V tomto testu ověřujeme platnost vztahu viz. podmínky níže uvedeny. Obě podmínky jsou splněné.

$$\text{Podmínky:} \quad n(1 - \pi_0) \geq 5 \text{ a } n\pi_0 \geq 5$$

$$\text{Podíl odhadneme hodnotou: } p_e = \frac{94}{219} = 0,429$$

$$\text{Testové kritérium:} \quad U = \frac{p_e - \pi_0 + c}{\sqrt{\frac{\pi_0(1 - \pi_0)}{n}}}$$

kde $c = \frac{\text{sign}(\pi_0 - p_e)}{2n}$ pro $|p_e - \pi_0| \geq \frac{1}{2n}$ nebo $c = 0$ pro $|p_e - \pi_0| < \frac{1}{2n}$

$$U = \frac{p_e - \pi_0 + c}{\sqrt{\frac{\pi_0(1 - \pi_0)}{n}}} = \frac{0,429 - 0,5}{\sqrt{\frac{0,5(1 - 0,5)}{219}}} = -2,162$$

$$\text{Kritická hodnota:} \quad u_\alpha = u_{0,05} = -1,645$$

$$\text{Kritický obor:} \quad W_{0,05} = \{u; u < -1,645\}$$

Na 5 % hladině významnosti zamítáme nulovou hypotézu. **Více jak 50 % respondentů si netvoří rezervu na důchodový věk.**

Hypotéza 2: Více jak 50 % respondentů si měsíčně odkládá částku vyšší než 500 Kč.

Výše měsíční částky, kterou si lidé odkládají na tvorbu rezervy na důchodový věk, byla dalším předmětem hypotézy. V následující tabulce vidíme četnost odpovědí u jednotlivých možnostech. Z tabulky vyplývá, že si respondenti nejčastěji odkládají 100 – 500 Kč měsíčně.

Tabulka 17: Měsíční částka na tvorbu rezervy na důchodový věk

Měsíční částka na tvorbu rezervy	Četnost odpovědí
100 – 500 Kč	57
501 – 1 000 Kč	36
1 001 – 1 500 Kč	27
1 501 – 2 000 Kč	12
2 001 – 2 500 Kč	8
Nad 2 500 Kč	23
Neodkládám si žádnou částku.	56

Zdroj: vlastní zpracování

Podmínky: $n(1 - \pi_0) \geq 5$ a $n\pi_0 \geq 5$

Podíl odhadneme hodnotou: $p_e = \frac{36+27+12+8+23}{219} = 0,484$

Testové kritérium: $U = \frac{p_e - \pi_0 + c}{\sqrt{\frac{\pi_0(1 - \pi_0)}{n}}}$

kde $c = \frac{\text{sign}(\pi_0 - p_e)}{2n}$ pro $|p_e - \pi_0| \geq \frac{1}{2n}$ nebo $c = 0$ pro $|p_e - \pi_0| < \frac{1}{2n}$

$$U = \frac{p_e - \pi_0 + c}{\sqrt{\frac{\pi_0(1 - \pi_0)}{n}}} = \frac{0,484 - 0,5}{\sqrt{\frac{0,5(1 - 0,5)}{219}}} = -0,473$$

Kritická hodnota: $u_\alpha = u_{0,05} = -1,645$

Kritický obor: $W_{0,05} = \{u; u < -1,645\}$

Na 5 % hladině významnosti nelze zamítnout nulovou hypotézu. Více jak 50 % respondentů si měsíčně odkládá částku vyšší než 500 Kč.

Hypotéza 3: Více jak 70 % lidí si myslí, že současný průměrný starobní důchod je nižší nebo rovný 11 tis. korun měsíčně.

V dotazníku se objevila otázka, která zkoumá, zda mají respondenti přehled o současné výši starobního důchodu. Podle mého názoru, je zásadní, aby měl každý člověk alespoň představu, aby si uvědomil, zda by za dnešních podmínek s důchodem měsíčně finančně vystačil. Níže je uvedena tabulka, která zachycuje četnost jednotlivých odpovědí.

Tabulka 18: V jaké výši je poskytován průměrný současný starobní důchod

	Četnost odpovědí
0 - 1 000	3
1 001 - 2 000	1
2 001 - 3 000	2
3 001 - 4 000	3
4 001 - 5 000	2
5 001 - 6 000	3
6 001 - 7 000	4
7 001 - 8 000	15
8 001 - 9 000	16
9 001 - 10 000	38
10 001 - 11 000	33
11 001 - 12 000	65
12 001 - 13 000	10
13 001 - 14 000	6
14 001 - 15 000	8
15 001 - 16 000	6
16 001 - 17 000	2
17 001 - 18 000	2

Zdroj: vlastní zpracování

Podmínky:

$$n(1 - \pi_0) \geq 5 \text{ a } n\pi_0 \geq 5$$

Podíl je odhadnutý hodnotou:

$$p_e = \frac{3+1+2+3+2+3+4+15+16+38+33}{219} = 0,548$$

Testové kritérium:

$$U = \frac{p_e - \pi_0 + c}{\sqrt{\frac{\pi_0(1 - \pi_0)}{n}}}$$

kde $c = \frac{\text{sign}(\pi_0 - p_e)}{2n}$ pro $|p_e - \pi_0| \geq \frac{1}{2n}$ nebo $c = 0$ pro $|p_e - \pi_0| < \frac{1}{2n}$

$$U = \frac{p_e - \pi_0 + c}{\sqrt{\frac{\pi_0(1 - \pi_0)}{n}}} = \frac{0,548 - 0,7}{\sqrt{\frac{0,7(1 - 0,7)}{219}}} = -4,91$$

Kritická hodnota: $u_\alpha = u_{0,05} = -1,645$

Kritický obor: $W_{0,05} = \{u; u < -1,645\}$

Na 5 % hladině významnosti zamítáme nulovou hypotézu. Více jak 70 % respondentů si nemyslí, že je současný starobní důchod nižší nebo rovný 11 000 Kč měsíčně.

Hypotéza 4: Více jak 60 % respondentů by chtělo v důchodovém věku disponovat s částkou vyšší jak 20 tis. korun.

Čtvrtá hypotéza říká, že více jak 60 % respondentů by chtělo v důchodovém věku disponovat s částkou vyšší jak 20 tis. korun. Pro test se zaměříme na četnost odpovědí od kategorie 20 tis. – 25 tis. až po kategorii nad 35 tis. Kč.

Tabulka 19: Částka, se kterou by chtěli respondenti disponovat v důchodovém věku

	Četnost odpovědí
Pod 10 000 Kč	1
10 000 – 15 000 Kč	39
15 000 – 20 000 Kč	74
20 000 – 25 000 Kč	56
25 000 – 30 000 Kč	19
30 000 – 35 000 Kč	5
Nad 35 000 Kč	25

Zdroj: vlastní zpracování

$$\text{Podmínky:} \quad n(1 - \pi_0) \geq 5 \text{ a } n\pi_0 \geq 5$$

$$\text{Podíl je odhadnutý hodnotou:} \quad p_e = \frac{56+19+5+25}{219} = 0,479$$

$$\text{Testové kritérium:} \quad U = \frac{p_e - \pi_0 + c}{\sqrt{\frac{\pi_0(1 - \pi_0)}{n}}}$$

$$\text{kde } c = \frac{\text{sign}(\pi_0 - p_e)}{2n} \text{ pro } |p_e - \pi_0| \geq \frac{1}{2n} \text{ nebo } c = 0 \text{ pro } |p_e - \pi_0| < \frac{1}{2n}$$

$$U = \frac{p_e - \pi_0 + c}{\sqrt{\frac{\pi_0(1 - \pi_0)}{n}}} = \frac{0,479 - 0,6}{\sqrt{\frac{0,6(1 - 0,6)}{219}}} = -3,641$$

$$\text{Kritická hodnota:} \quad u_\alpha = u_{0,05} = -1,645$$

$$\text{Kritický obor:} \quad W_{0,05} = \{u; u < -1,645\}$$

Na 5 % hladině významnosti zamítáme nulovou hypotézu. Více jak 60 % respondentů by nechtělo disponovat s částkou vyšší než 20 tis. korun.

4.4 SHRNUTÍ A ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Respondenty tvořily převážně mladí lidé v produktivním věku. Větší zastoupení měly ženy. 100 z 219 respondentů uvedlo, že jejich zdroj příjmu je příjem ze zaměstnání. Zhruba 30 % respondentů odpovědělo správně na otázku, týkající se výše současného průměrného důchodu. Dalších 30 % byla v přijatelném rozmezí. Tato informace vyplývá o tom, že respondenti jsou dobře informovaní ohledně výše dnešního starobního důchodu. Abychom zjistili, zda respondenti vědí, z čeho je financován průběžný důchodový systém, byla do dotazníku zaměřená otázka na zdroj finančních prostředků, ze kterého jsou vypláceny starobní důchody. Necelých 60 % respondentů uvedlo, že zdrojem finančních prostředků jsou odvody na sociální pojištění.

ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

- **Jak lidé vnímají zabezpečení na stáří?**

Přes 40 % dotazovaných si tvoří rezervu na důchodový věk a 20 % respondentů si rezervu netvoří vůbec. Zbýlá část dotazovaných si tvoří jiný druh rezervy (krátkodobou, střednědobou, dlouhodobou). Necelých 60 % respondentů, kteří si tvoří rezervu na důchodový věk, využívá k tvorbě rezervy program na finančním trhu. Necelých 25 % respondentů uvedlo, že by chtěli mít důchod vyšší, než je jejich současný měsíční příjem.

- **Jaký program lidé využívají k zajištění na důchodový věk?**

Respondenti mohli během odpovědi na otázku, jaký využívají produkt na finančním trhu, volit více odpovědí. Ve většině případů volili kombinaci produktů, což je rozumné, jelikož diverzifikují svoje portfolio. Největší zastoupení mělo penzijní připojištění, které označilo 96 respondentů. Za ním se zastoupením 50 respondentů stojí investiční životní pojištění a dále běžný účet, spořicí účet a stavební spoření. Běžný účet není vhodnou formou tvorby rezervy na důchodový věk, jelikož peníze máme kdykoliv k dispozici, tím pádem je můžeme kdykoliv utratit. Spořicí účet je vhodnější, jelikož ke spořicímu účtu nemáme kartu a pokud z něj chceme vybrat peníze, musíme zajít do banky nebo peníze zaslat přes internetové bankovníctví na náš účet. Během tohoto procesu si můžeme nákup rozmyslet a dojde nám, že peníze raději uspoříme. Stavební spoření je program na zhruba 6–10 let, obvykle ho lidé „točí“ několikrát po sobě, takže je možné, že na něm spoří několik let. Penzijní

připojištění je program, který byl vytvořen s myšlenkou zabezpečení na stáří, je také součástí důchodové pilíře České republiky. Investiční životní pojištění je program, který má zabezpečit klienta a jeho rodinu před finančně náročnou situací. V IŽP investujeme do podílových fondů a tvoříme si tak rezervu.

- **Kolik korun měsíčně si lidé nejčastěji odkládají?**

26 % respondentů si měsíčně odkládá částku od 100 do 500 korun. Kolem 16 % dotazovaných si měsíčně odkládá částku od 501 do 1 000 korun.

VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ

- **Hypotéza 1:** Více jak 50 % respondentů si tvoří rezervu na důchodový věk.

Na 5 % hladině významnosti *zamítáme* nulovou hypotézu. Více jak 50 % respondentů si netvoří rezervu na důchodový věk.

- **Hypotéza 2:** Více jak 50 % respondentů si měsíčně odkládá částku vyšší než 500 Kč.

Na 5 % hladině významnosti nelze zamítnout nulovou hypotézu. Více jak 50 % respondentů si měsíčně odkládá částku vyšší než 500 Kč.

- **Hypotéza 3:** Více jak 70 % lidí si myslí, že současný průměrný starobní důchod je nižší nebo rovný 11 tis. korun měsíčně

Na 5 % hladině významnosti *zamítáme* nulovou hypotézu. Více jak 70 % respondentů si nemyslí, že je současný starobní důchod nižší nebo rovný 11 000 Kč měsíčně.

- **Hypotéza 4:** Více jak 60 % respondentů by chtělo v důchodovém věku disponovat s částkou vyšší jak 20 tis. korun.

Na 5 % hladině významnosti *zamítáme* nulovou hypotézu. Více jak 60 % respondentů by nechtělo disponovat s částkou vyšší než 20 tis. korun.

4.5 MODELOVÉ PŘÍKLADY – ZAJIŠTĚNÍ NA DŮCHODOVÝ VĚK

V této kapitole si ukážeme možnosti zajištění na důchodový věk. K příkladům byly použity informace od penzijní společnosti, stavební spořitelny, pojišťovny a dalších.

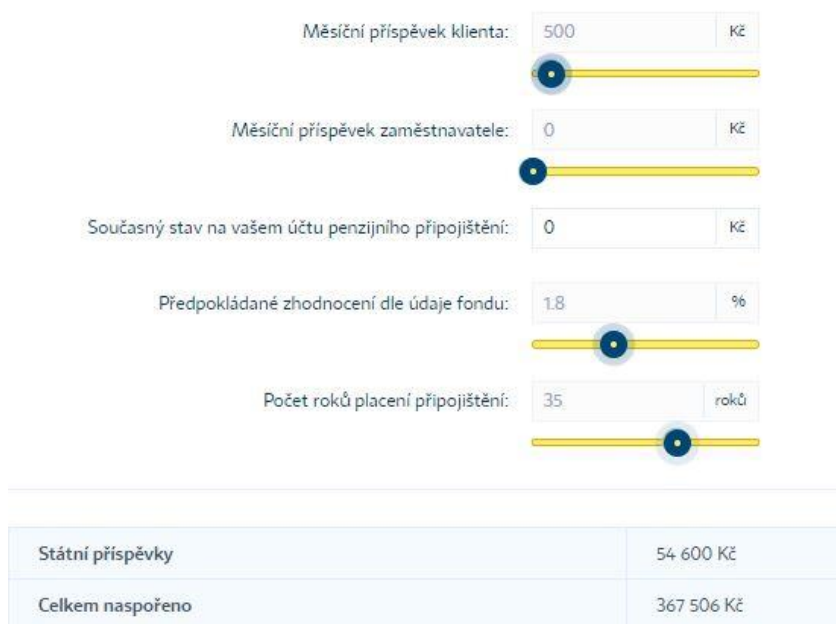
Pro případovou studii si zvolíme ženu, ve věku 25 let, která si chce měsíčně odkládat 500 Kč na tvorbu rezervy na důchodový věk. Níže je uvedeno pět modelových příkladů s ukázkou možného zhodnocení finančních prostředků.

ČSSZ nabízí možnost orientačního výpočtu starobního důchodu, bohužel pro náš příklad ji nemůžeme použít. Pro 25letou ženu nelze vypočítat předpokládanou výši starobního důchodu.

1. PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

- Měsíční příspěvek: 500 Kč
- Zhodnocení: 1,8 %
- Délka programu: 35 let
- Státní podpora: 130 Kč
- Společnost: Penzijní společnost České pojišťovny

Obrázek 10: Modelace penzijního připojištění

Zdroj: [38]

Při měsíčním příspěvku 500 Kč měsíčně bude mít žena našetřeno přes 367 000 Kč. Pokud jednorázovou výplatu rozpočítáme do 82 let věku ženy, dojdeme k přilepšení ke starobnímu důchodu ve výši necelých **1 800 Kč měsíčně**.

2. DOPLŇKOVÉ PENZIJNÍ SPOŘENÍ

- Měsíční příspěvek: 500 Kč
- Zhodnocení: 4,6 %
- Délka programu: 35 let
- Státní podpora: 130 Kč
- Společnost: Penzijní společnost České pojišťovny

Na doplňkovém penzijním spoření může mít žena našetřeno přes 639 000 Kč, za předpokladů zhodnocení 4,6 %, které dle České pojišťovny vyplývá z vyvážené strategie. Tento program ženě měsíčně přinese příspěvek kolem **3 000 Kč**. Na konci programu si klient může vybrat možnost jednorázové výplaty nebo výplaty formou penze.

Obrázek 11: Modelace doplňkového penzijního spoření

	Celková částka
Příspěvky klienta	207 000 Kč
Příspěvky zaměstnavatele	0 Kč
Státní příspěvky	53 820 Kč
Zhodnocení	378 345 Kč
Celková naspořená částka	639 165 Kč

Výpočet je ilustrativní a vychází z předpokladu zhodnocení na smlouvě o doplňkovém penzijním spoření 4,6 %, při použití vyvážené investiční strategie. Očekávané zhodnocení však není zárukou budoucích výnosů. [Více informací](#)

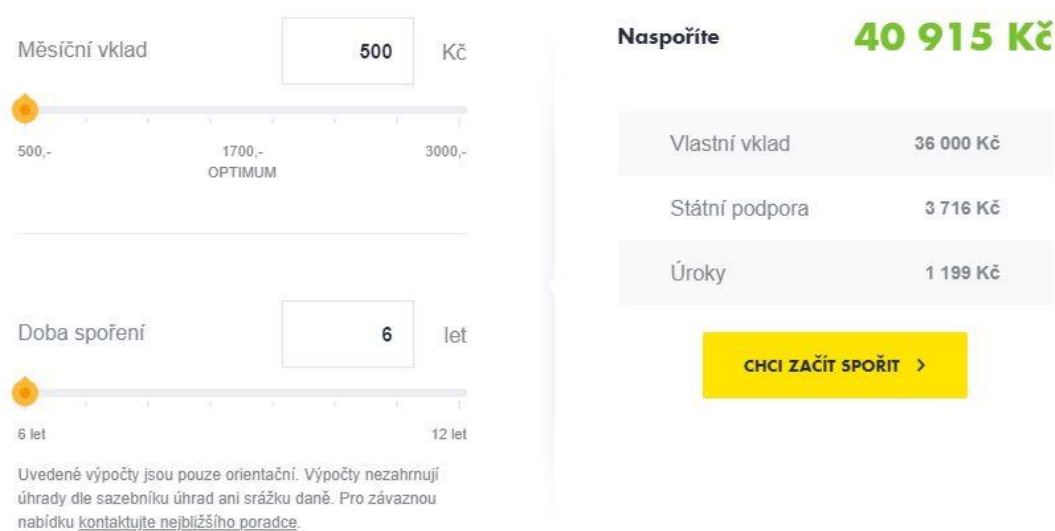
Zdroj: [38]

3. STAVEBNÍ SPOŘENÍ

Stavební spoření je program na finančním trhu, který neslouží pouze ke spoření na bydlení, ale zhodnocené úspory můžeme použít na cokoliv.

- Měsíční příspěvek: 500 Kč
- Zhodnocení: 1 % p.a.
- Délka programu: 6 let
- Státní dotace: 10 % z vkladu (tj. 50 Kč/měsíc)
- Společnost: Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.

Obrázek 12: Modelace stavebního spoření

Zdroj: [37]

4. INVESTICE DO ZLATA

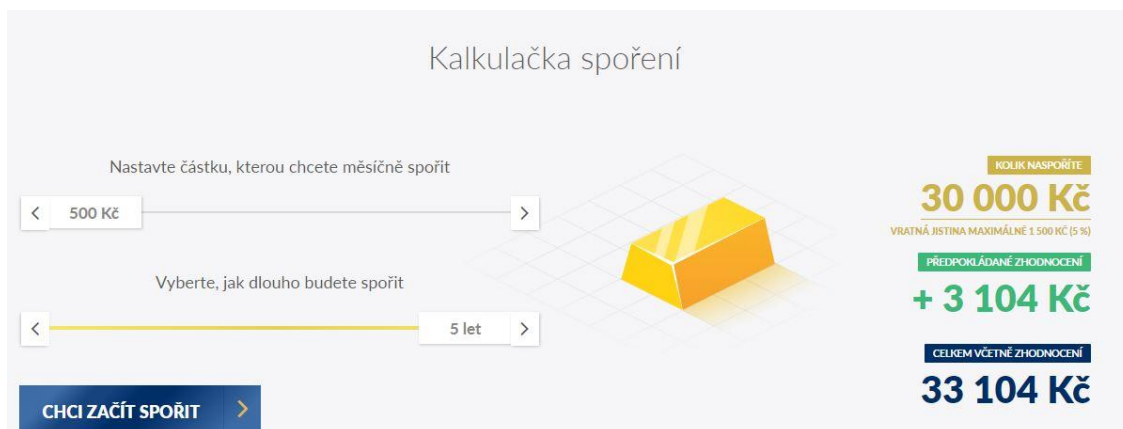
- Měsíční příspěvek: 500 Kč
- Zhodnocení: 3 104 Kč
- Délka programu: 5 let
- Vratná jistina: 1 500 Kč
- Společnost: Česká mincovna

Na webových stránkách České mincovny si můžeme orientačně spočítat výnos při investici do zlata. Na začátku spoření si vybereme měsíční částku a délku spoření. Dále si zvolíme,

zda chceme nakupovat zlaté cihly nebo mince. Zhodnocení není garantované, odvíjí se od aktuální ceny investičního zlata. Výnosy jsou osvobozeny od daně.

Při měsíčním příspěvku 500 Kč, budeme mít za 5 let naspořeno cca **33 104 Kč**. Pokud dokončí plánovaný horizont, bude nám vrácena vratná jistina, 5 % z předpokládaných vložených finančních prostředků za 5 let.

Obrázek 13: Kalkulačka spoření - investiční zlato

Zdroj: [30]

5. INVESTIČNÍ ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

- Měsíční příspěvek: 500 Kč
- Zhodnocení: 0 %; 2 %; 5 %
- Délka programu: 40 let
- Pojištění pro případ smrti: 30 000 Kč
- Společnost: Uniqa pojišťovna, a.s.

Další možností zhodnocení finančních prostředků je investiční životní pojištění. Na níže uvedené kalkulaci od společnosti Uniqa pojišťovna, a.s. vidíme předpokládané zhodnocení finančních prostředků v programu Domino Invest. V kalkulaci jsou uvedené tři možnosti zhodnocení (libovolně zvolené). Při zhodnocení 0 % bude mít na konci programu žena naspořeno 203 300 Kč, takže se jedná o přilepšení k důchodu kolem 1 000 Kč měsíčně. Pokud bude zhodnocení 2 %, bude mít naspořeno **305 743 Kč** a tím měsíčně získá cca **1 500 Kč**. Při zhodnocení 5 %, bude mít na konci programu připraveno 604 170 Kč a měsíčně si tak přilepší o 3 000 Kč.

Obrázek 14: Modelace IŽP

Přehled předpokládaných nároků z pojištění

Investiční životní pojištění DOMINO Invest 2018							
Tarif	1903			Počátek pojištění	01.08.2018		
Ročník narození	Žena			Mimořádné pojistné celkem	0 Kč		
Pohlaví	40			Délka placení pojistného	40		
Délka pojištění	500 Kč			Pojistné za celou smlouvu	500 Kč		
Pojistné za ŽP na 1. osobě							
Rok	Běžné pojistné za ŽP na 1. osobě - celkem zapláceno	Mimořádné pojistné - v daném roce zapláceno	Odkup			Plnění při úmrtí při zhodnocení	
			0,0%	2,0%	5,0%	2,0%	
1	6 000	0	3 152	3 187	3 239	33 279	
2	12 000	0	6 303	6 439	6 644	36 623	
3	18 000	0	9 454	9 757	10 224	40 035	
4	24 000	0	12 606	13 144	13 987	43 514	
5	30 000	0	17 258	18 103	19 449	48 586	
6	36 000	0	22 654	23 930	25 985	54 294	
7	42 000	0	28 052	29 871	32 843	60 137	
8	48 000	0	33 449	35 927	40 038	66 096	
9	54 000	0	38 844	42 102	47 588	72 175	
10	60 000	0	44 238	48 396	55 505	78 375	
11	66 000	0	49 631	54 816	63 819	84 699	
12	72 000	0	55 024	61 363	72 547	91 149	
13	78 000	0	60 414	68 039	81 710	97 729	
14	84 000	0	65 802	74 846	91 329	104 440	
15	90 000	0	71 187	81 785	101 424	111 286	
16	96 000	0	76 568	88 861	112 022	118 268	
17	102 000	0	81 948	96 075	123 147	125 390	
18	108 000	0	87 324	103 431	134 825	132 655	
19	114 000	0	92 696	110 930	147 083	140 064	
20	120 000	0	98 064	118 575	159 950	147 622	
21	126 000	0	103 429	126 369	173 457	155 331	
22	132 000	0	108 787	134 313	187 633	163 195	
23	138 000	0	114 141	142 412	202 513	171 215	
24	144 000	0	119 491	150 668	218 134	179 396	
25	150 000	0	124 835	159 083	234 529	187 741	
26	156 000	0	130 170	167 659	251 737	196 252	
27	162 000	0	135 495	176 395	269 794	204 934	
28	168 000	0	140 804	185 290	288 738	213 789	
29	174 000	0	146 100	194 350	308 618	222 822	
30	180 000	0	151 385	203 581	329 481	232 035	
31	186 000	0	156 656	212 982	351 374	241 432	
32	192 000	0	161 915	222 560	374 350	251 017	
33	198 000	0	167 160	232 316	398 463	260 784	
34	204 000	0	172 391	242 253	423 788	270 767	
35	210 000	0	177 606	252 373	450 325	280 939	
36	216 000	0	182 797	262 672	478 187	291 314	
37	222 000	0	187 963	273 152	507 419	301 897	
38	228 000	0	193 101	283 815	538 088	312 662	
39	234 000	0	198 211	294 663	570 265	323 702	
40	240 000	0	203 300	305 743	604 170	334 933	

- Při modelování byla navíc zohledněna reinvestice pojistného za zkrácené tarify.

- Po pěti letech připsán Bonus ve výši 1500 Kč

- RIZIKA PŘI INVESTOVÁNÍ DO FONDŮ CENNÝCH PAPIRŮ

Při investování do fondů cenných papírů je třeba vzít v úvahu, že hodnota cenných papírů v závislosti na vývoji kapitálového trhu může stoupat i klesat (nejistý vývoj výnosů, výkyvy kurzů cenných papírů, výkyvy směnných kurzů, předčasné ukončení). Aktuální složení a vývoj výkonnosti jednotlivých investičních programů lze nalézt na webových stránkách pojistitele. Pojistitelem pověřený správce minimalizuje rizika u investic do cenných papírů a zvyšuje šance růstu hodnoty pojistných plnění. Úspěšnost investic však není možno garantovat.

- Tato modelace byla vytvořena na základě požadavku zájemce o pojištění a může se od konečné výše pojistného lišit s ohledem na zdravotní stav pojištěného a vykonávané pracovní, sportovní a zájmové činnosti.

DATUM A PODPIS KLIENTŮ

Datum podpisu:

Podpis klientů:

Zdroj: Uniqa pojišťovna, a.s.

ZÁVĚR

Český systém penzijního zabezpečení je postaven na dvou pilířích. Financování důchodového systému je založeno na metodě PAY-AS-YOU-GO, metodě průběžného financování důchodového systému. Podle prognóz je tato metoda ohrožená, z důvodu rizika dlouhověkosti občanů. Vláda se snaží vymyslet novou reformu penzijního systému, zatím však nezrealizovali optimální řešení, které by tomuto riziku zabránilo. Metoda průběžného financování důchodů je trvale neudržitelná.

Penzijní systém prošel reformou v roce 2013, kdy byly zavedeny zásadní změny ve III. pilíři. Nyní už nelze sjednat „staré penzijní připojištění“, tento program nahrazuje doplňkové penzijní spoření. Během této změny se penzijní fondy transformovaly na penzijní společnosti, které se dělí na transformované a účastnické fondy. V doplňkovém penzijním spoření, které využívá účastnické fondy, nemáme možnost garance návratnosti vkladů ani možnost výsluhové penze, jako tomu bylo u původního penzijního připojištění. Nově může fond investovat do rizikovějších instrumentů a přinášet tak možné vyšší zhodnocení dle zvolené strategie. Dále došlo k navýšení státního příspěvku a daňovému zvýhodnění.

Pan prof. Jaroslav Vostatek vypracoval návrh na důchodovou reformu, ve kterém popisuje několik změn, které by pomohly sledovat transparentnost penzijního pilíře. Uvažuje se o zavedení rovného důchodu, který by byl ve výši 30 % průměrného celostátního hrubého výdělku. Financování rovného důchodu by bylo z pojistného, které by bylo nově o 11 % nižší, než je současná výše pojistného. Další bod reformy se týká zrušení státních příspěvků a daňových odpočtů ve III. pilíři. Jedná se také o zrušení zákazu zaměstnaneckého penzijního pojištění.

Každý člověk rozděluje svůj důchod mezi spotřebu a úsporu. Je na každém z nás, jak si tento poměr nastavíme. Nastavení poměru mezi spotřebou a úsporou můžeme sledovat už u svých dětí a můžeme je naučit, jak správně hospodařit s penězi, např. formou kapesného. V dospělosti se jim tento návyk bude velmi hodit. V mládí je naše spotřeba obvykle vyšší než náš důchod (např. z důvodu úvěru na bydlení), v dospělosti se věnujeme splácení úvěrů z mládí, a ve zralém věku si můžeme tvořit úspory na stáří, které pak v důchodu čerpáme. Finanční trh v České republice nabízí několik programů, které můžeme využít k tvorbě úspor. Jedná se o programy: penzijní připojištění, doplňkové penzijní spoření, životní pojištění, stavební spoření nebo můžeme zvolit nějaké další

investiční možnosti. Jednotlivé programy byly v diplomové práci charakterizovány a v její praktické části byly uvedeny modelové příklady, které ukazují, jak mohou lidé zhodnotit své finanční prostředky. Tvorba rezervy na důchodový věk je důležitá proto, aby si lidé ve stáří zachovali stejnou nebo podobnou životní úroveň, na kterou byli zvyklí v průběhu života. Z toho důvodu se nemůžeme spoléhat jen na stát, ale hlavně sami na sebe.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERATURA

- [1] VOŘÍŠEK, Vladimír. Pomýšlíte na důchod? 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR (Aspi), 2008. ISBN 978-80-7357-318-8
- [2] KAHOUN, Vilém. Sociální zabezpečení: Vybrané kapitoly. Triton: Nakladatelství Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2.
- [3] BEZDĚK, V., Penzijní systémy v obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reformem) I.díl, VP č. 25, Praha 2000
- [4] BREJCHA, Aleš a Václav ŠANTRŮČEK. Právo na důchodové pojištění. 1998. Praha: Linde. ISBN 80-7201-124-32
- [5] HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-764-2
- [6] DUCHÁČKOVÁ, Ing. Eva. Principy pojištění a pojišťovnictví. Praha: Ekopress, 2009. ISBN 978-80-86929-51-4.
- [7] HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a ekonomika*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2009. ISBN 978-80-7435-013-9
- [8] VOSTATEK, Jaroslav. Český penzijní systém a návrhy na jeho reformu pro ČSSD a KDU-ČSL. 1. vyd. Praha: VŠFS, 2017. 38 s. Working Paper 1/2017
- [9] HORÁKOVÁ, Markéta, Robert JAHODA, Pavel KOFROŇ, Tomáš SIROVÁTKA a Ivana ŠIMÍKOVÁ. Příjmová chudoba a materiální deprivace v České republice podle indikátorů EU - vývoj v důsledku krize, fiskální konsolidace a sociální reformy. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2013. ISBN 978-80-7416-129-2
- [10] VOSTATEK, Jaroslav. *Penzijní teorie a politika*. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-571-8.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [11] Dávky důchodového pojištění [online]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>

- [12] Důchodové pojištění [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/3>
- [13] Průměrná délka pobírání starobního důchodu [online]. Dostupné z: <https://data.cssz.cz/graf-prumerna-delka-pobirani-starobniho-duchodu>
- [14] Český důchodový systém [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/11969/Analyza.pdf>
- [15] Penzijní připojištění [online]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/zitra-mate-posledni-moznost-sjednat-si-penzijni-pripojisteni-postaru/>
- [16] Asociace penzijních společností ČR [online]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cle-nove/>
- [17] Životní pojištění [online]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/zivotni-pojisteni>
- [18] Podílové fondy [online]. Dostupné z: <https://www.investice.cz/co-je-podilovy-fond>
- [19] Investiční životní pojištění [online]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/vse-o-pojis-teni/pojisteni-osob/investicni-zp>
- [20] Kapitálové životní pojištění [online]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/vse-o-pojis-teni/pojisteni-osob/kapitalove-zp>
- [21] Pozůstalostní důchody. ČSSZ [online]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/ducho-dove-pojisteni/davky/pozustalostni-duchody.htm>
- [22] Ministerstvo financí ČR [online]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>
- [23] V druhém pilíři lidé zapomněli 186 milionů. Dostat se k nim nebude lehké. ID-nes.cz [online]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/druhy-pilir-nasporene-penize-du-chodovy-system-frg-/ekonomika.aspx?c=A170113_150652_ekonomika_jvl
- [24] Zítra máte poslední možnost sjednat si penzijní připojištění postaru. Podni-katel.cz [online]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/zitra-mate-posledni-moz-nost-sjednat-si-penzijni-pripojisteni-postaru/>
- [25] Vyšší daňové výhody u životního pojištění, penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření od roku 2017. NN [online]. Dostupné z: <https://www.nn.cz/spolecnost->

nn/tiskove-centrum/aktuality/vyssi-danove-vyhody-zivotniho-pojisteni-penzijniho-pripojis-
teni-doplnekoveho-penzijniho-sporeni-od-roku-2017.html

[26] Termínované vklady. Finance.cz [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/terminovane-vklady/abeceda-terminovanych-vkladu/co-je-to-terminovany-vklad/>

[27] ČSÚ: Projekce obyvatelstva [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-ceske-republiky-do-roku-2065-n-58t98jgowg>

[28] Investice do zlata. Investice.cz [online]. Dostupné z: <https://www.investice.cz/investice-do-zlata/>

[29] Pokles ceny zlata. Investujeme.cz [online]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/kratke-zpravy/cena-zlata-spadla-v-roce-2013-o-28/>

[30] Kalkulačka spoření: Zlaté spoření. Česká mincovna [online]. [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://ceskamincovna.cz/zlate-sporeni/>

[31] ČSÚ: Jakého věku se pravděpodobně dožijeme [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xb/jakeho-veku-se-pravdepodobne-dozijeme-2016>

[32] Životní podmínky (EU-SILC) - Metodika [online]. [cit. 2018-08-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zivotni-podminky-eu-silc-metodika>

[33] Příjmovou chudobou byl vloni ohrožen téměř každý desátý Čech [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmovou-chudobou-byl-vloni-ohrozen-temer-kazdy-desaty-cech>

[34] Životní podmínky 2016 [online]. [cit. 2018-08-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/56281215/csu_tk_silc_text.pdf/931810d1-9fd5-4507-be63-73299deea919?version=1.0

[35] ČNB: Seznam investičních fondů [online]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/seznamy_mbs/seznam_fki/index.html

[36] Ministerstvo financí ČR: Investice [online]. [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/investice/investice-obecne>

[37] Raiffeisen stavební spořitelna: Kalkulace stavebního spoření [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <https://www.rsts.cz/sporici-tarif/>

- [38] Česká pojišťovna: Kalkulace PP/DPS [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <https://www.pfcp.cz/kalkulacky>
- [39] Ministerstvo práce a sociálních věcí: Důchody [online]. [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/5107/Duvodova_zprava_duchody.pdf
- [40] *Ministerstvo financí ČR: Stavební spoření* [online]. [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/stavebni-sporeni/vyvoj-stavebniho-sporeni>
- [41] Pojistné na sociální zabezpečení [online]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/vyse-a-platba-pojistneho/sazba-pojistneho.htm>
- [42] Ministerstvo práce a sociálních věcí: Manuál k důchodové reformě [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/14515/Duch_ref_fi2.pdf
- [43] ČSSZ: ČSSZ informuje: Kdy je možné „odejít“ do předčasného starobního důchodu [online]. [cit. 2018-08-07]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2017/171221-kdy-je-mozne-odejit-do-predcasneho-starobniho-duchodu.htm>

LEGISLATIVA

- [44] Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření
- [45] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu
- [46] Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb.
- [47] Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
- [48] Vyhláška č. 164/2017 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů
- [49] Vyhláška č. 106/1993 Sb., ministerstva financí, kterou se stanoví náležitosti žádosti o souhlas se zřízením stavební spořitelny
- [50] Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

[51] Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

[52] Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Sazba pojistného.....	7
Tabulka 2: Potřebná doba pojištění.....	10
Tabulka 3: Krácení předčasného starobního důchodu	12
Tabulka 4: Průměrná délka pobírání starobního důchodu.....	16
Tabulka 5: Státní rozpočet.....	17
Tabulka 6: Vývoj výše státního příspěvku PP/DPS.....	27
Tabulka 7: Daňové zvýhodnění	27
Tabulka 8: Zhodnocení transformovaných fondů v letech 2006 – 2016.....	30
Tabulka 9: Zhodnocení účastnických fondů v letech 2013 – 2017	30
Tabulka 10: Průměrné roční zhodnocení PS ČP v letech 2013 - 2016.....	32
Tabulka 11: Prognóza věková struktury obyvatel	34
Tabulka 12: Hranice ohrožení příjmovou chudobou.....	40
Tabulka 13: Vývoj podmínek stavebního spoření	46
Tabulka 14: Stavební spoření - Raiffeisen stavební spořitelna	47
Tabulka 15: Otázka č. 5	57
Tabulka 16: Tvorba rezervy na důchodový věk	66
Tabulka 17: Měsíční částka na tvorbu rezervy na důchodový věk.....	67
Tabulka 18: V jaké výši je poskytován průměrný současný starobní důchod	68
Tabulka 19: Otázka č. 14	69

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj počtu nově přiznaných předčasných starobních důchodů	12
Graf 2: Roční výdaje na starobní důchody v ČR.....	19
Graf 3: Vývoj počtu účastníků III. pilíře v letech 2007 - 2017	21
Graf 4: Porovnání PP a DPS.....	25
Graf 5: Vývoj zhodnocení účastnických fondů PS ČP v letech 2013 - 2017.....	31
Graf 6: Porovnání Transformovaného a účastnických fondů PS ČP.....	32
Graf 7: Počet porodů v letech 1995 - 2015.....	35
Graf 8: Průměrný věk matky při narození dítěte v ČR.....	35
Graf 9: Podíl důchodců s příjmem pod hranicí chudoby	40
Graf 10: Jak domácnosti vycházely se svými příjmy	41
Graf 11: Míra ohrožení příjmovou chudobou a materiální deprivací.....	42
Graf 12: Otázka č. 1.....	55
Graf 13: otázka č. 2.....	55
Graf 14: Otázka č. 3.....	56
Graf 15: Otázka č. 4.....	56
Graf 16: Otázka č. 6.....	57
Graf 17: Otázka č. 7.....	58
Graf 18: Otázka č. 8.....	58
Graf 19: Otázka č. 9.....	59
Graf 20: Otázka č. 10.....	59
Graf 21: Otázka č. 11.....	60
Graf 22: Otázka č. 12.....	60
Graf 23: Otázka č. 13.....	61
Graf 24: Otázka č. 14.....	62
Graf 25: Otázka č. 15.....	62
Graf 26: Otázka č. 16.....	63
Graf 27: Otázka č. 17.....	63
Graf 28: Otázka č. 18.....	64
Graf 29: Otázka č. 19.....	64
Graf 30: Otázka č. 20.....	65

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Proces zvyšování důchodového věku	10
Obrázek 2: Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění.....	18
Obrázek 3: Předpokládaný schodek I. pilíře	18
Obrázek 4: Projekce obyvatel k 1.1.2060	33
Obrázek 5: Projekce obyvatelstva k 1.1.2018	33
Obrázek 6: Naděje dožití při narození podle krajů – údaje z let 2015-2016....	36
Obrázek 7: Hypotéza životního cyklu.....	39
Obrázek 8: tzv. Investiční trojúhelník.....	48
Obrázek 9: Vývoj ceny Investičního zlata	52
Obrázek 10: Modelace penzijního připojištění.....	73
Obrázek 11: Modelace doplňkového penzijního spoření.....	74
Obrázek 12: Modelace stavebního spoření.....	75
Obrázek 13: Kalkulačka spoření - investiční zlato.....	76
Obrázek 14: Modelace IŽP	77

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník.....	89
Příloha 2: Naskenované zadání práce.....	90

Příloha 1: Dotazník

28. 5. 2018

Jak se připravuje populace v ČR na důchodový věk?

Jak se připravuje populace v ČR na důchodový věk?

Dobrý den, jmenuji se Lucie Lumpová a jsem studentkou 2. ročníku prezenčního navazujícího magisterského studia, oboru Informační management na Fakultě informatiky a managementu, Univerzity Hradec Králové.

Chtěla bych Vás touto cestou požádat o vyplnění mého dotazníku, který se týká analýzy populace v ČR v souvislosti s tvorbou rezervy na důchodový věk. Výsledky budou sloužit pro účely k sepsání mé diplomové práce na téma Důchodové pojištění.

Vámi vyplněné odpovědi jsou zcela anonymní.

Předem děkuji za Váš čas. :)

*Povinné pole

1. Jste: *

Označte jen jednu elipsu.

- Muž
 Žena

2. Kolik je Vám let? *

Označte jen jednu elipsu.

- 15 - 20 let
 21 - 25 let
 26 - 30 let
 31 - 35 let
 36 - 40 let
 41 - 45 let
 46 - 50 let
 51 - 55 let
 56 - 60 let
 61 - 65 let
 nad 65 let

3. Rodinný stav:

Označte jen jednu elipsu.

- Svobodný/á
 Ženatý/vdaná
 Rozvedený/á
 Žiji s partnerem/kou
 Vdovec/a

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

Označte jen jednu elipsu.

- Základní
 Středoškolské zakončené výučním listem
 Středoškolské zakončené maturitní zkouškou
 Vysokoškolské

5. Víte, v jaké výši je poskytován současný průměrný starobní důchod? (uveďte orientační částku) *

6. Víte, z jakých finančních prostředků jsou vypláceny starobní důchody? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Odvody na sociální pojištění
 Odvody na zdravotního pojištění
 Daně
 Jiné:

28. 5. 2018

Jak se připravuje populace v ČR na důchodový věk?

7. Jaký je zdroj Vašeho příjmu? **Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

- Ze zaměstnání
- Z podnikání
- Důchod (starobní, invalidní,...)
- Mateřská dovolená
- DPP, DPČ
- Jiné: _____

8. V jaké výši je Váš čistý měsíční příjem? **Označte jen jednu elipsu.*

- pod 10 000 Kč
- 10 000 - 15 000 Kč
- 15 000 - 20 000 Kč
- 20 000 - 25 000 Kč
- 25 000 - 30 000 Kč
- 30 000 - 35 000 Kč
- nad 35 000 Kč

9. Kolik členů má Vaše domácnost? **Označte jen jednu elipsu.*

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 a více

10. Jaký je celkový příjem Vaší domácnosti? **Označte jen jednu elipsu.*

- 10 000 - 15 000 Kč
- 15 000 - 20 000 Kč
- 20 000 - 25 000 Kč
- 25 000 - 30 000 Kč
- 30 000 - 35 000 Kč
- 35 000 - 40 000 Kč
- 40 000 - 45 000 Kč
- 45 000 - 50 000 Kč
- nad 50 000 Kč

11. V jaké výši jsou měsíční závazky Vaší domácnosti? (nájem, energie, potraviny, splátky úvěrů, leasing, výživné, zábava, atd.) **Označte jen jednu elipsu.*

- pod 5 000 Kč
- 5 000 - 10 000 Kč
- 10 000 - 15 000 Kč
- 15 000 - 20 000 Kč
- 20 000 - 25 000 Kč
- 25 000 - 30 000 Kč
- nad 30 000 Kč

12. Jakou si tvoříte rezervu? **Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

- Krátkodobou (do 1 roku)
- Střednědobou (na 1 - 5 let)
- Dlouhodobou (na 5 a více let)
- Na důchodový věk
- Rezervu si netvořím.

28. 5. 2018

Jak se připravuje populace v ČR na důchodový věk?

13. Jakým způsobem si tvoříte rezervu na důchodový věk? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Šetřím si doma "pod polštář".
- Využívám program na finančním trhu (spoření).
- Nakupuji nemovitosti, které potom pronajímám.
- Investuji do zlata a jiných komodit.
- Rezervu si netvořím.
- Jiné: _____

14. Zamyslete se, s jakou měsíční částkou by jste chtěl/a disponovat v důchodovém věku? *

Označte jen jednu elipsu.

- pod 10 000 Kč
- 10 000 - 15 000 Kč
- 15 000 - 20 000 Kč
- 20 000 - 25 000 Kč
- 25 000 - 30 000 Kč
- 30 000 - 35 000 Kč
- nad 35 000 Kč

15. Kolik si měsíčně odkládáte na tvorbu rezervy na důchodový věk? *

Označte jen jednu elipsu.

- 100 - 500 Kč
- 501 - 1 000 Kč
- 1 001 - 1 500 Kč
- 1 501 - 2 000 Kč
- 2 001 - 2 500 Kč
- nad 2 500 Kč
- Neodkládám si žádnou částku.

16. Rezervu si tvoříte samostatně nebo společně s manželem/kou nebo partnerem/kou? *

Označte jen jednu elipsu.

- Samostatně
- Společně
- Netvořím si rezervu.
- Jiné: _____

17. Do jakého produktu vkládáte svoje prostředky na tvorbu rezervy na důchodový věk? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Běžný účet
- Spořicí účet
- Stavební spoření
- Penzijní připojištění
- Doplňkové penzijní spoření
- Investiční životní pojištění
- Kapitálové životní pojištění
- Životní pojištění
- Otevřený podílový fond
- Jiné: _____

28. 5. 2018

Jak se připravuje populace v ČR na důchodový věk?

18. Jak jste se dozvěděl/a o produktu, který využíváte na finančním trhu na tvorbu rezervy na důchodový věk? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

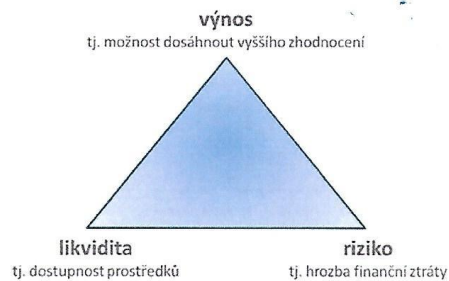
- V bance
 V pojišťovně
 V penzijní společnosti
 Od známých
 Od finančního poradce
 Na internetu
 Nevyužívám žádný program na finančním trhu.
 Jiné: _____

19. Spoříte na důchod i svým dětem? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne
 Nemám děti

20. Znáte pojem tzv. investiční trojúhelník?

Zdroj: MF

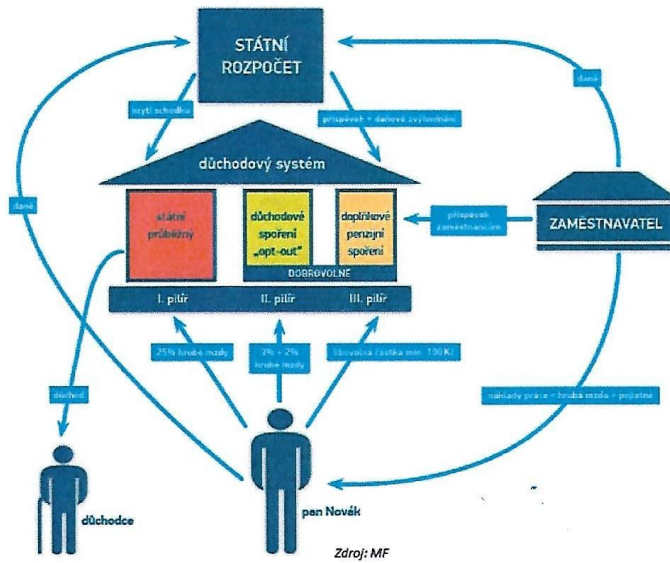
Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne

Schéma penzijního systému v ČR

28. 5. 2018

Jak se připravuje populace v ČR na důchodový věk?

Děkuji za vyplnění dotazníku!

Používá technologii
 Google Forms

Příloha 2: Naskenované zadání práce

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Akademický rok: 2017/2018

Studijní program: Systémové inženýrství a informatika
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Informační management (im2-p)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Bc. Lumpová Lucie	Lodín 14, Lodín	I1600307

TÉMA ČESKY:

Důchodové pojištění

TÉMA ANGLICKY:

Pension insurance

VEDOUcí PRÁCE:

Ing. Vojtěch Jindra - KE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cíl: Cílem diplomové práce je analýza důchodového pojištění v České republice a možnosti zajištění na důchodové věk.

Osnova:

1. Úvod
2. Cíl
3. Teoretická část
4. Praktická část
5. Shrnutí výsledků
6. Závěry a doporučení
7. Seznam použité literatury

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

VOŘÍŠEK, Vladimír. Pomýšlíte na důchod? 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR (Aspi), 2008. ISBN 978-80-7357-318-8

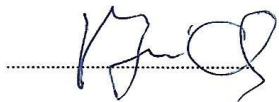
KAHOUN, Vilém. Sociální zabezpečení: Vybrané kapitoly. Triton: Nakladatelství Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2.

VOŘÍŠEK, JUDr. Vladimír. Pomýšlíte na důchod?. Praha: Aspi, 2007. ISBN 978-80-7357_318_8.

DUCHÁČKOVÁ, Ing. Eva. Principy pojištění a pojišťovnictví. Praha: Ekopress, 2009. ISBN 978-80-86929-51-4.

Podpis studenta: Lumpová Lucie

Datum: 20.6.2018

Podpis vedoucího práce:

Datum: 20.6.2018